

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	<i>інститут економіки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>фінансів і бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Форма навчання	<i>денна</i>

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ О.В.Неізнєстна
(підпис) (Прізвище, ініціали)
« 04 » квітня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

1. Тема роботи **Витрати як фактор забезпечення ефективної діяльності банку**

Керівник роботи к.е.н., доцент Неізнєстна О.В.
затвержені наказом закладу вищої освіти від « 04 » квітня 2025 р.
№ 228-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «07» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Економічна сутність, склад та класифікація витрат банку. Нормативно-правове регулювання здійснення витрат банками. Аналіз витрат банку в системі визначення напрямів та можливостей збільшення ефективності його діяльності

Розділ 2. Загальна характеристика АТ «ПУМБ» та визначення його місця у банківській системі України. Аналіз динаміки і структури витрат АТ «ПУМБ». Аналіз ефективності формування та здійснення витрат АТ «ПУМБ»

Розділ 3. Управління ризиком змін відсоткових ставок АТ «ПУМБ». Шляхи вдосконалення управління витратами АТ «ПУМБ»

Об'єкт дослідження: діяльність банку щодо ефективності формування та здійснення витрат

Предмет дослідження: витрати банку

Мета кваліфікаційної роботи: дослідження ролі витрат у формуванні фінансових результатів банку та обґрунтування напрямів їх оптимізації як ключового чинника підвищення ефективності банківської діяльності

5. Дата видачі завдання « 04 » квітня 2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів МДР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 11.04.2025	виконано 11.04.2025
2	Підготовка розділу 2	до 02.05.2025	виконано 02.05.2025
3.	Підготовка розділу 3	до 23.05.2025	виконано 23.05.2025
4	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	виконано 07.06.2025
5	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	виконано 10.06.2025
6	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	Реєстраційний № <u> </u> « 13 » червня 2025 р.
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	виконано 14.06.2025
8	Підготовка до захисту в ЕК	до 20.06.2025	виконано 20.06.2025

Завдання підготував науковий керівник

_____ (підпис) Неізнестна О.В.
(прізвище та ініціали)

Завдання одержав

_____ (підпис) Гурін В.В.
(прізвище та ініціали)

ЗАЯВА

Я, *Гурін Владислав Васильович*, засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «Витрати як фактор забезпечення ефективної діяльності банку» написана мною самостійно. Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

07.06.2025р.

дата

підпис

Гурін В.В.
ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Гурін В.В. Витрати як фактор забезпечення ефективної діяльності банківської установи. – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2025.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню витрат як фактору забезпечення ефективної діяльності банку. Визначена економічна сутність, склад та класифікація витрат банку та нормативно-правове регулювання їх здійснення. Розглянуто методологічні підходи до аналізу витрат банку в системі визначення напрямів та можливостей збільшення його ефективності.

На прикладі АТ «ПУМБ» проаналізовано динаміку і структуру витрат банку, а також здійснений аналіз ефективності їх формування. Виявлено ключові проблеми, які впливають на забезпечення ефективної діяльності банківської установи.

В роботі сформульовані власні пропозиції та обґрунтовані заходи по оптимізації витрат банку. Значна увага приділена визначенню процентного ризику АТ «ПУМБ» та геп-менеджменту, оскільки ефективне управління гепом дозволяє банкам не лише знижувати ризики, пов'язані з коливаннями ставок за ресурсами, але й цілеспрямовано використовувати зміни ринку для підвищення своєї дохідності. Крім того, показано, як за допомогою «точки бззбитковості» здійснити планування необхідного обсягу зобов'язань банку. Практичні рекомендації роботи мають прикладний характер і можуть бути використані для покращення управлінських процесів.

Ключові слова: витрати банку, процентні витрати, комісійні витрати, адміністративні витрати, операційні витрати, факторний аналіз витрат, геп-менеджмент.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ВИТРАТИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	6
1.1. Економічна сутність, склад та класифікація витрат банку	6
1.2. Нормативно-правове регулювання здійснення витрат банками	14
1.3. Аналіз витрат банку в системі визначення напрямів та можливостей збільшення ефективності його діяльності	22
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «ПУМБ»	29
2.1. Загальна характеристика АТ «ПУМБ» та визначення його місця у банківській системі України	29
2.2. Аналіз динаміки і структури витрат АТ «ПУМБ»	37
2.3. Аналіз ефективності формування та здійснення витрат АТ «ПУМБ»	46
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ АТ «ПУМБ»	55
3.1. Управління ризиком змін відсоткових ставок АТ «ПУМБ»	55
3.2. Шляхи вдосконалення управління витратами АТ «ПУМБ»	63
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування фінансової системи України, що перебуває під постійним тиском як внутрішніх, так і глобальних макроекономічних потрясінь, питання ефективного управління витратами банків набуває особливої актуальності. Зростання операційних, адміністративних та регуляторних витрат, потреба в цифровій трансформації, підвищення вимог до фінансової звітності, забезпечення прозорості діяльності та управління ризиками — все це формує нову реальність, у якій банк може забезпечити свою життєздатність лише за умови чіткого контролю за витратами та їх стратегічного планування.

Українські банки, адаптуючись до нових умов ведення діяльності, особливо в контексті посткризових періодів та наслідків воєнного стану, зіштовхуються з необхідністю трансформації внутрішніх управлінських процесів. Підвищення вартості ресурсів, зміна структури доходів, коливання валютних курсів і відтік капіталу змушують банківські установи приділяти особливу увагу раціоналізації витрат.

Стабільність банківської системи є запорукою стійкого економічного розвитку держави, тому забезпечення надійності та фінансової стійкості банків напряму залежить від рівня ефективності їх витратної політики. Надмірні або нераціонально розподілені витрати можуть не лише погіршити прибутковість банку, а й призвести до втрати конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

Таким чином, в умовах посиленої конкуренції та нестабільного зовнішнього середовища управління витратами банку стає критично важливим напрямом його фінансової політики. Саме тому ґрунтовне вивчення структури витрат, аналіз їх впливу на прибутковість та розробка дієвих заходів щодо їх оптимізації є вкрай актуальним завданням як для науковців, так і для практиків у сфері банківського менеджменту.

Проблема управління витратами не є новою. Нею займалися такі відомі вітчизняні та іноземні економісти, як Сінки Дж., Роуз П., Головкова Л.С., Герасимович А.М., Добрик Л.О., Кириченко О.А., Крисанова Н.О., Примостка Л.О. та інші.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є дослідження ролі витрат у формуванні фінансових результатів банку та обґрунтування напрямів їх оптимізації як ключового чинника підвищення ефективності банківської діяльності.

Предметом дослідження в дипломній роботі виступають витрати банку, об'єктом дослідження виступає діяльність банку щодо ефективності формування та здійснення витрат. Робота виконувалася на прикладі АТ «ПУМБ».

Мета роботи визначає її завдання:

- розкрити економічну сутність, склад та класифікацію витрат банку;
- охарактеризувати нормативно-правове регулювання здійснення витрат банками;
- розкрити підходи до формування системи управління витратами банку;
- охарактеризувати АТ «ПУМБ», показати його місце у банківській системі України;
- провести аналіз витрат АТ «ПУМБ» та оцінювання ефективності формування та здійснення витрат ;
- проаналізувати іноземний досвід в галузі ефективності формування та здійснення витрат;
- навести шляхи оптимізації витрат АТ «ПУМБ».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань регулювання діяльності банків в Україні, статистичні матеріали Державного комітету статистики України, Національного банку України, Асоціації українських банків, а також періодичні видання, тощо.

Дослідження та аналіз витрат комерційних банків у кваліфікаційній роботі ґрунтується на використанні методів абсолютних та відносних показників, групувань, графічного методу, методу табличного відображення аналітичних даних та коефіцієнтів аналізу.

У ході виконання роботи використовувалися прикладні програмні засоби, зокрема Microsoft Word і Microsoft Excel, для статистичної обробки та візуалізації аналітичних матеріалів.

Розв'язання завдань дипломної роботи дозволив виявити шляхи оптимізації витрат банку, підрахувати розмір економічного ефекту від наведених рекомендацій, що свідчить про високу практичну значимість роботи.

РОЗДІЛ 1

ВИТРАТИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1 Економічна сутність, склад та класифікація витрат банку

Статутна діяльність банку, яка охоплює виконання основних банківських операцій, є ключовим напрямом його господарської активності. Вона формує основу функціонування установи відповідно до вимог законодавства та положень банківського статуту. Проведення такої діяльності передбачає використання різних ресурсів — трудових, матеріальних, фінансових — що, у свою чергу, зумовлює формування витрат. Разом із тим, як результат банківських операцій формуються доходи. Співвідношення доходів і витрат визначає фінансовий результат діяльності, який проявляється у вигляді прибутку або збитків.

Формування витрат у банку є неминучим елементом його господарської діяльності. Без витрат — на оплату праці, утримання інфраструктури, проведення фінансових операцій, обслуговування клієнтів тощо — не може відбуватися жодна банківська операція. Водночас, якщо зростання доходів здатне прямо впливати на підвищення прибутку, то зростання витрат, навпаки, призводить до його зменшення, тому потребує особливої уваги з боку керівництва банку.

Розуміння структури, динаміки та природи витрат — критично важливе для прийняття ефективних управлінських рішень. Комплексний аналіз витрат дає змогу оцінити їх доцільність, виявити нераціональні видатки, перевірити правильність ведення облікової інформації, визначити можливості для зниження собівартості банківських послуг. На основі такого аналізу можна формувати ефективну цінову політику, здійснювати регулювання витрат як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі, прогнозувати рівень прибутковості діяльності та оптимізувати продуктову лінійку.

Інформація про витрати виконує три стратегічні функції: планування, контроль та обґрунтування рішень. Вона допомагає виявити джерела витрат, встановити механізми їх регулювання, визначити їх причинно-наслідковий зв'язок із прийнятими управлінськими рішеннями. У межах банківського управління аналіз витрат активно використовується при розробці стратегічних планів, обґрунтуванні нових проектів, моделюванні рентабельності продуктів і послуг, формуванні сценаріїв беззбитковості, розрахунку впливу зміни вартості ресурсів або послуг на фінансовий результат, а також для прийняття нетипових рішень у критичних ситуаціях.

Таким чином, витрати є не лише обов'язковим атрибутом банківської діяльності, а й важливим інструментом управління фінансовою результативністю. Раціональний підхід до аналізу та контролю витрат сприяє підвищенню ефективності операційної діяльності банку, зменшенню ризиків та забезпеченню його стабільного розвитку в умовах динамічного ринкового середовища.

Безпосередньо у банківській діяльності існують різні підходи до визначення категорії "витрати". Наведемо найбільш точні на наш погляд (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення категорії «витрати» безпосередньо у банківській діяльності

Джерело	Визначення категорії «витрати»
1	2
Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України [1]	Витрати - зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам
Jaе K. Shim, Joel G. Siegel [2]	Витрати є показник минулої та майбутньої спроможності поступитися економічними ресурсами з метою досягнення певної мети

Продовження таблиці 1.1.

1	2
Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [3]	Витрати - це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу банку (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками)
Економічна енциклопедія: У трьох томах / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. [4]	Витрати банку – це економічна категорія, яка відображає грошово-матеріальні ресурси, що використовуються у процесі формування, впровадження та реалізації банком своїх продуктів і послуг, а також всі інші додаткові ресурси на їх обслуговування та підтримку [3, с. 117]
Костюк В.А., Дятленко В.С. [5]	Витрати банку – це загальна сума грошових коштів, що витрачаються банком у процесі здійснення діяльності щодо залучення коштів та інших видів діяльності.

Джерело: узагальнено автором

У фінансовому обліку банків витрати розглядаються як вартісна оцінка використаних ресурсів для досягнення визначеної мети. Це — ключовий індикатор економічної активності, що відображає обсяг спожитих матеріальних, трудових або фінансових ресурсів.

На відміну від фінансового, в управлінському обліку поняття «витрати» має ширший контекст застосування. Різні категорії витрат використовуються для досягнення окремих цілей: оцінювання прибутковості, складання бюджетів, контролю витрат, стратегічного та оперативного планування, а також для ухвалення управлінських рішень на коротко- та довгостроковий період.

Витрати визнаються у звіті про фінансові результати лише за наявності двох основних умов:

1. Факт зменшення економічних вигід (наприклад, зменшення активів або збільшення зобов'язань), що виникає внаслідок операційної діяльності;
2. Можливість достовірного визначення суми витрат, що

підтверджується відповідними документами.

Наприклад, якщо банк здійснює плату за відкриття кореспондентського рахунку в іншому банку, у нього зменшуються грошові кошти (активи), а витрати відображаються у звіті, зменшуючи прибуток і, відповідно, власний капітал. У випадку нарахування процентів за депозитами без їх негайної виплати, утворюється кредиторська заборгованість, що також зменшує фінансовий результат.

Основні принципи обліку витрат у банку:

1. Класифікація за економічним змістом: капітальні та поточні витрати.

Капітальні витрати спрямовуються на придбання або поліпшення необоротних активів (основних засобів), які використовуватимуться протягом тривалого часу. Вони включають витрати на будівництво, модернізацію, капремонт, придбання техніки, і фінансуються за рахунок прибутку або резервів. Такі витрати формують активи балансу.

Поточні витрати супроводжують щоденну діяльність банку — це оплата праці, утримання приміщень, оренда, витрати на аудит тощо. Їх покриття здійснюється з поточних доходів, і вони впливають на формування фінансового результату звітного періоду.

Помилкове віднесення капітальних витрат до складу поточних призводить до заниження прибутку і вартості активів.

2. Облік витрат на основі принципів нарахування, відповідності та обережності.

За принципом нарахування витрати фіксуються у періоді їх фактичного виникнення, незалежно від часу оплати.

Принцип відповідності вимагає, щоб витрати та пов'язані з ними доходи відображались в одному обліковому періоді.

Принцип обережності передбачає відображення тільки тих доходів, у надходженні яких є впевненість, водночас усі ймовірні витрати мають бути враховані.

Згідно з цими принципами, витрати класифікуються на:

- витрати, які понесено та оплачено одночасно;
- витрати, сплачені наперед (витрати майбутніх періодів);
- витрати, понесені, але ще не оплачені (нараховані витрати).

3. Розмежування витрат між періодами.

Наслідки окремих операцій можуть впливати на кілька облікових періодів. У зв'язку з цим, наприкінці кожного звітного періоду (місяця) в банку проводяться регулювальні бухгалтерські записи для коректного відображення витрат у відповідних періодах.

4. Поточне накопичення інформації про витрати.

Облік витрат ведеться наростаючим підсумком із початку фінансового року. Наприкінці року залишки рахунків витрат списуються, а результат відображається у фінансовій звітності.

Синтетичні рахунки для обліку витрат згруповано в сьомому класі Плану рахунків банку [11]. Їх структура відповідає класифікації витрат, що дає змогу здійснювати детальний аналіз витрат за напрямками діяльності, забезпечуючи керівництво повною інформацією для прийняття ефективних рішень.

Отже, система обліку витрат у банку — це складна, логічно структурована підсистема бухгалтерського обліку, яка поєднує нормативні вимоги, економічну доцільність і управлінську ефективність. Її функціонування забезпечує обґрунтованість фінансових рішень, об'єктивну оцінку результатів діяльності та підвищення загальної фінансової стабільності банківської установи.

Існує достатньо розгалужена класифікація банківських витрат (табл. 1.2).

Охарактеризуємо деякі види витрат, які найчастіше використовуються в практиці банківської діяльності. До них належать такі: змінні, постійні, напівзмінні, напівпостійні, змішані.

Класифікація витрат банку

Ознака класифікації з врахування функцій управління	Вид витрат	Мета використання
1	2	3
Повнота здійснення витрат	- невичерпані витрати, - вичерпані витрати	Для визначення фінансового результату
За функціональним виникненням	- виробничі витрати, - допоміжні витрати, - адміністративні витрати	Для контролю за економічністю діяльності
За способом віднесення на собівартість об'єктів	- прямі витрати, - непрямі витрати	Для визначення собівартості банківського продукту і отримання прибутку (за повною собівартістю) та калькуляції ціни контролю і виявлення шляхів зниження витрат
Спосіб віднесення до певних видів продуктів	- основні витрати, - накладні витрати	Для визначення собівартості банківського продукту та калькуляції ціни
Порядок формування фінансового результату	- витрати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, - інші витрати, - надзвичайні витрати	Для визначення загального фінансового результату та за видами діяльності
Процес обліку	- одноелементні витрати, - комплексні витрати	Для здійснення облікових процедур
За місцем виникнення витрат	- витрати банківської установи в цілому, - витрати філії, - витрати відділення, - витрати відділу	З метою здійснення контролю за менеджерами за місцем виникнення затрат
За приналежністю	- витрати за клієнтами; видами операцій, продуктами, інструментами, портфелями	Для визначення економічної ефективності окремих клієнтів, видів операцій, інструментів, портфелів та контролю за інвестиціями
Час здійснення витрат	- поточні витрати, - довгострокові витрати	З метою рішення короткострокових та довгострокових цілей, а також прогнозування та планування витрат
Залежно від зміни фактора витрат	- змінні витрати, - постійні витрати, - напівпостійні витрати, - напівзмінні витрати	З метою оптимізації самого виробничого процесу, аналізу беззбитковості і вивчення моделей поведінки витрат
Метод обчислення	- маржинальні витрати, - середні витрати	З метою збільшення обсягу банківських продуктів

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
Залежно від управлінського рішення	- релевантні витрати, - нерелевантні витрати	З метою визначення впливу управлінського рішення на величину затрат
Відповідно до витрачання активів	- дійсні витрати, - альтернативні витрати	Для прийняття управлінських рішень при виборі оптимального альтернативного варіанта
Порядок обчислення	- фактичні витрати, - планові витрати, - нормативні витрати	З метою прогнозування, регулювання затрат, та контролю за нормами і рівнем витрат
Рівень контрольованості	- контрольовані витрати, - неконтрольовані витрати	З метою здійснення контролю за діяльністю виконавців
Процес регулювання	- негульовані витрати, - нерегульовані витрати	З метою оцінки відповідальності та роботи менеджерів в частині контролю за витратами
Рівень стимулювання	- обов'язкові витрати, - заохочувальні витрати	Для контролю за витратами
Роль у системі управління	- банківські, - небанківські	З метою визначення джерела витрат та впливу управлінського рішення на величину затрат

Джерело: узагальнено автором на основі [6-8, 12]

Прямі витрати — це ті, що безпосередньо пов'язані з виконанням банківських операцій та включаються до собівартості відповідних послуг або продуктів. До таких витрат належать: витрати на оплату праці працівників, задіяних у виконанні конкретних банківських операцій; відрахування на соціальні заходи; прямі матеріальні витрати; податок на прибуток, якщо він прямо стосується окремих операцій; інші безпосередні витрати.

Непрямі витрати — це видатки, які не можуть бути прямо віднесені до конкретного об'єкта обліку через економічну недоцільність. Вони стосуються організаційного та адміністративного забезпечення банку: витрати на утримання будівель, ремонт, експлуатацію основних засобів, оплату маркетингових послуг, представницькі витрати, аудит, відрядження тощо.

Змінні витрати характеризуються тим, що їхній обсяг змінюється пропорційно до зміни обсягів діяльності. Наприклад, витрати на пальне для інкасаційного транспорту залежать від частоти його використання.

Постійні витрати залишаються незмінними у короткостроковому періоді, незалежно від змін у діяльності. Це, зокрема, орендна плата, виплата податків, страхові платежі тощо.

Змішані витрати мають ознаки як змінних, так і постійних. Вони складаються з фіксованої та змінної частини. Наприклад, оплата телефонного зв'язку включає абонентську плату та змінну частину, яка залежить від обсягу дзвінків.

До витрат, що піддаються регулюванню, належать ті, які можуть бути встановлені керівництвом і залежать від управлінських рішень. Це, здебільшого, змінні витрати. У свою чергу, нерегульовані витрати не можуть бути змінені на певному рівні управління.

Нормативні витрати — це заздалегідь установлені показники, які використовуються як орієнтири для планування і контролю.

Витрати минулих періодів — це витрати, які вже понесені і не можуть бути змінені жодним подальшим рішенням. Вони не є релевантними для прийняття майбутніх управлінських рішень.

Готівкові виплати — це витрати, що супроводжуються безпосереднім впливом грошових коштів або ресурсів. Натомість амортизація або інші умовні витрати не є готівковими і не впливають на ліквідність.

Витрати майбутніх періодів мають значення для стратегічного планування та вибору оптимального управлінського рішення у перспективі.

З огляду на специфіку банківської діяльності, витрати також поділяються на банківські — пов'язані безпосередньо з проведенням банківських операцій, і небанківські — які опосередковано забезпечують основну діяльність.

Залежно від форми прояву витрати поділяються на процентні, непроцентні та інші. Процентні витрати включають нарахування за депозитами, міжбанківськими кредитами, облігаціями тощо. До непроцентних відносять операційні витрати (комісії, витрати на операції з цінними паперами, валютою), адміністративні витрати (на персонал, офіс), а

також інші (штрафи, пені, резерви під збитки тощо).

Також розрізняють операційні витрати — пов'язані із щоденною банківською діяльністю (відсотки, комісії, страхування, інкасація тощо), та неопераційні — витрати на персонал, утримання майна, судові витрати тощо.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ефективне управління витратами банку потребує їх чіткої класифікації, ретельного обліку та регулярного аналізу. Це дозволяє формувати обґрунтовану політику витрат, забезпечувати ефективне функціонування банку та зростання його прибутковості.

1.2 Нормативно-правове регулювання здійснення витрат банками

Сучасний етап економічного розвитку України можна охарактеризувати як перехідний — період становлення нової моделі господарювання, зорієнтованої на інтеграцію у світову економічну систему. У межах економічних реформ досягнуто значного прогресу в забезпеченні макроекономічної стабільності, формуванні ринкових інститутів та розширенні участі національних господарських суб'єктів у глобальних ринках. Особливо помітні зміни торкнулися банківської системи, яка виступає ключовим елементом інфраструктури економіки, виконуючи функцію посередника між макроекономічною політикою держави та мікроекономічними інтересами суб'єктів господарювання.

В умовах активної взаємодії українських банків з міжнародними фінансовими організаціями, інвесторами, контрагентами у сфері кредитування, інвестицій та обслуговування міжнародних ринків особливої ваги набуває уніфікація облікових принципів і стандартів. Саме з цією метою Національний банк України, відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» [14], ініціював впровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) у банківському секторі.

Переорієнтація системи обліку банківських установ на міжнародні

стандарти відбувалися комплексно за кількома ключовими напрямками:

1. Перегляд підходів до ведення обліку. Головним нововведенням стала вимога формувати фінансову звітність виключно за реальними активами та зобов'язаннями, що дає змогу більш достовірно відобразити фінансовий стан банку. Було запроваджено три ключові фінансові інструменти: метод нарахування, метод переоцінки та метод створення резервів. Особливої уваги заслуговує метод резервування, який передбачає формування резервів під активні та пасивні операції, чого раніше не вимагалось у повному обсязі.

2. Впровадження нового Плану рахунків. Це стало базою для деталізації фінансових потоків та точнішого відображення економічного змісту банківських операцій.

3. Формалізація двох підсистем обліку — фінансового та управлінського. Такий поділ забезпечив баланс між необхідністю дотримання зовнішніх стандартів звітності та потребами внутрішнього оперативного аналізу й прийняття управлінських рішень.

4. Зміна інформаційних потоків. Оновлені вимоги до збору, структурування та обробки фінансової інформації дозволили забезпечити її прозорість та актуальність як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів.

5. Перехід до звітності за економічними показниками. Це дозволило формувати більш об'єктивну аналітичну базу для оцінки результатів діяльності банку та прийняття стратегічних рішень.

Фінансовий облік, як одна з підсистем, залишився основним джерелом регламентованої звітності. Він базується на суцільному хронологічному записі всіх господарських операцій з урахуванням вимог МСБО. Наявна система нормативного регулювання облікових процедур у банках, включаючи План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений НБУ, орієнтована саме на забезпечення цієї функції.

План рахунків є структурованим переліком рахунків фінансового обліку банку, що класифікуються за дев'ятьма класами, згрупованими у

чотири категорії. Клас 6 охоплює рахунки доходів, а клас 7 — витрат. Перевагою Плану рахунків є підтримка мультивалютного обліку: операції в національній та іноземній валютах відображаються за єдиною методологією. Доходи і витрати формуються упродовж звітного періоду, а після його завершення — підсумовуються для визначення фінансового результату.

Таким чином, оновлена система обліку на основі МСБО стала важливим інструментом прозорого й ефективного управління в банківському секторі України. Вона не тільки відповідає сучасним вимогам ведення бізнесу, але й сприяє зміцненню довіри міжнародних партнерів до фінансової системи країни.

План рахунків передбачає поділ витрат згідно із їх класифікацією, яка наведена у Законі України “Про банки та банківську діяльність”. Синтетичний облік витрат здійснюється на рівні балансових рахунків порядків II, III і IV. Національний План рахунків на рівні двох знаків дублює баланс банку за статтями активу та пасиву. Склад рахунків порядку II та III класу 7 “Витрати” наступний (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Склад рахунків порядку II та III класу 7 “Витрати”

Клас 7 Витрати
<i>Розділ 70 Процентні витрати</i>
Група 700 Процентні витрати за коштами, що отримані від Національного банку України
Група 701 Процентні витрати за коштами, що отримані від інших банків
Група 702 Процентні витрати за операціями із суб’єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
Група 703 Процентні витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України
Група 704 Процентні витрати за операціями з фізичними особами
Група 706 Процентні витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстроченими зобов’язаннями банку
Група 707 Процентні витрати за операціями з небанківськими фінансовими установами
<i>Розділ 71 Процентні витрати</i>
Група 712 Процентні витрати за цінними паперами власного боргу
Група 713 Процентні витрати за операціями з філіями банку

Продовження таблиці 1.3

Група 714 Інші процентні витрати
<i>Розділ 73 Інші операційні витрати</i>
Група 730 Витрати на телекомунікації
Група 731 Витрати від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії
Група 732 Витрати від модифікації фінансових активів
Група 733 Витрати від модифікації фінансових зобов'язань
Група 734 Витрати від припинення визнання фінансових активів
Група 735 Витрати від припинення визнання фінансових зобов'язань
Група 736 Витрати від модифікації лізингу (оренди)
Група 738 Інші операційні витрати за операціями з філіями банку
Група 739 Інші операційні витрати
<i>Розділ 74 Загальні адміністративні витрати</i>
Група 740 Витрати на утримання персоналу
Група 741 Сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток
Група 742 Витрати на утримання основних засобів і нематеріальних активів
Група 743 Інші експлуатаційні та господарські витрати
Група 745 Інші адміністративні витрати
Група 749 Інші витрати
<i>Розділ 75 Комісійні витрати</i>
Група 750 Комісійні витрати
Група 752 Комісійні витрати за операціями з філіями банку
<i>Розділ 77 Відрахування в резерви</i>
Група 770 Відрахування в резерви
<i>Розділ 79 Податок на прибуток</i>
Група 790 Податок на прибуток

Джерело: [11]

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» [15] визначає основи формування та відображення в обліку інформації про витрати, а також порядок її розкриття у фінансовій звітності. У банківській сфері правила обліку процентних і комісійних доходів і витрат суворо регламентовані та базуються на ключових принципах — нарахування та відповідність.

Згідно з принципом нарахування, доходи та витрати визнаються у тому періоді, коли вони виникають, незалежно від моменту фактичного руху

коштів. Це означає, що статті доходів і витрат визнаються в обліку у момент реалізації активів або надання послуг, а не в момент надходження чи сплати грошових коштів.

Принцип відповідності вимагає, щоб витрати відображалися в тому самому звітному періоді, що й відповідні їм доходи. Іншими словами, витрати повинні бути співвіднесені з доходами, отриманими від використання ресурсів, на які ці витрати були спрямовані.

Ці принципи застосовуються за наявності двох умов:

- можливість достовірної оцінки фінансового результату операції;
- виникнення реальної дебіторської або кредиторської заборгованості.

У разі недотримання цих умов застосовується принцип обережності, який передбачає консервативний підхід до визнання доходів і витрат з метою запобігання їх переоцінці чи недооцінці.

Одним із найважливіших питань управління витратами є їх правильний розподіл. Процес розподілу витрат передбачає три основні етапи:

1. Визначення об'єкта обліку витрат — структурний підрозділ, продукт або напрям діяльності.
2. Групування витрат, що підлягають розподілу, наприклад, процентні, адміністративні, комісійні.
3. Вибір бази розподілу — людські ресурси (людино-години), площа приміщень, обсяг продажів тощо.

Прямі витрати легко ідентифікуються з певними видами діяльності чи підрозділами, тоді як непрямі витрати вимагають розподілу на основі логічних критеріїв (наприклад, орендна плата розподіляється пропорційно до займаної площі).

Найпоширенішими підходами до розподілу витрат є:

- Централізований підхід, що забезпечує більшу точність і передбачає відповідальність керівників підрозділів за витрати, що їм віднесені;

- Вільний підхід, застосовується за умов стратегічної доцільності, наприклад, коли важливо стимулювати певну поведінку працівників або підтримувати внутрішні сервіси.

При плануванні витрат на утримання апарату управління витрати деталізуються за елементами. Наприклад, витрати на оплату праці формуються на основі штатного розпису, витрати на соціальні заходи — відповідно до нормативів.

Витрати на утримання приміщень розраховуються з урахуванням середньої фактичної витрати за минулі роки та специфіки конкретної установи. Зокрема:

- ремонт — за технічними актами й дефектними відомостями;
- опалення — за нормами споживання і цінами на паливо;
- освітлення — за споживанням електроенергії, виходячи з потужностей обладнання.

Витрати на автотранспорт базуються на прогнозованому пробігу, нормах витрат палива, графіку технічного обслуговування та ремонту.

Відрядження плануються на основі їх передбачуваної тривалості, витрат на проїзд, добові та житло — відповідно до встановлених норм.

Окрему категорію витрат становлять втрати банку — недостачі, розкрадання, прийом фальшивих купюр тощо. Такі витрати відносяться безпосередньо на рахунок прибутків і збитків звітного періоду, оскільки є прямими фінансовими втратами банку.

Отже, правильне формування, розподіл і облік витрат — критично важлива складова управління фінансами банку. Раціональна система розподілу дозволяє об'єктивно оцінити ефективність діяльності кожного підрозділу, виявити неефективні витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Що стосується процентних витрат банків, то вони не мають фіксованого нормативного обмеження з боку Національного банку України. Згідно з Положенням про здійснення банками фінансового моніторингу [16]

та на основі Листа «Про звичайну процентну ставку за депозит в національній валюті» [17], банки мають право самостійно встановлювати рівень процентних ставок за депозитами на підставі внутрішніх нормативних актів. Відповідно, розмір процентних витрат визначається виходячи з рішень правління банку та затверджується відповідним наказом.

Комісійні витрати, на відміну від процентних, у значній частині регламентуються. Так, НБУ встановлює тарифи на низку власних послуг, зокрема за обслуговування в Системі електронних платежів (СЕП), у процесинговому центрі НБУ, при розрахунково-касовому обслуговуванні, інкасації та перевезенні готівки, роботі з цінними паперами через Центральний депозитарій. Відповідні норми містяться у постановах Правління НБУ №142/2021, №211/2020 та інших.

Окремі комісійні витрати можуть встановлюватися на договірних засадах — наприклад, при здійсненні валютних операцій, інвестицій у деривативи або розміщенні ОВДП.

Процентні витрати, що виникають у зв'язку з залученням коштів через міжбанківські кредити або кредити від НБУ, визначаються в межах відповідних договорів. Ставки, як правило, є змінними й залежать від ринкової кон'юнктури, строків запозичення, а також граничних значень, визначених НБУ через облікову ставку (наразі — 14% згідно з рішенням Правління НБУ №58-рш від 25.04.2024 р.) [18].

Щодо штрафних санкцій, розмір пені та неустойок за господарськими договорами визначається Цивільним кодексом України (ст. 230–232) і конкретизується у договірних умовах [19]. У випадку порушення банківського законодавства або нормативів, НБУ застосовує заходи впливу згідно з Положенням про застосування Національним банком України заходів впливу [20].

Витрати на користування бюджетними ресурсами регулюються, зокрема, Постановою КМУ «Деякі питання казначейського обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів», згідно з

якою розпорядникам і одержувачам бюджетних коштів та іншим клієнтам відповідно до укладених договорів визначено здійснювати оплату банківських послуг з видачі готівки за чеками органів Державної казначейської служби в розмірі не більш як 0,5 відсотка суми готівки та вживати заходів до здійснення розрахунків з працівниками через рахунки, відкриті ними в банках.

Резерви банківських установ формуються відповідно до чинного регуляторного поля, зокрема:

- Обов'язкові резерви — відповідно до Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні [22];
- Резерв на покриття збитків — згідно з Положенням про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах [23];
- Резерви під кредитні ризики — згідно з Положенням про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [24].

Внески до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб регулюються Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [25]. Ставка регулярного збору наразі становить 0,5% від суми зобов'язань перед вкладниками (Постанова ФГВФО №2 від 01.01.2023 р.) [26].

Всі комерційні банки, як і всі підприємства України, сплачують наступні види податків та обов'язкових платежів: ПДВ, податок на прибуток, на землю та інші. Податкова політика щодо банківських витрат підпорядковується Податковому кодексу України [27]. Зокрема, ст. 134 ПКУ передбачає, що витрати визнаються для обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток лише за умови їх документального підтвердження та економічної доцільності.

У фінансовій звітності, зокрема у Звіті про фінансові результати (Звіт про прибутки та збитки), витрати визнаються на підставі Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №16 «Витрати».

Основними критеріями визнання витрат залишаються:

- зменшення активів або зростання зобов'язань;
- наявність документального підтвердження;
- відображення витрат у періоді, в якому виник дохід, із дотриманням принципу відповідності;
- застосування принципу обережності для недопущення завищення доходів і зниження витрат.

Витрати, пов'язані з використанням довгострокових активів, визнаються в обліку поступово — у вигляді амортизаційних нарахувань протягом строку корисного використання активів. Це забезпечує коректне формування фінансового результату та адекватне відображення структури витрат у часі.

Отже, регламентація витрат комерційних банків в Україні здійснюється в межах комплексної нормативно-правової бази, що формується НБУ, Кабінетом Міністрів та профільними законодавчими актами. Актуалізація цих положень є ключовим елементом фінансової прозорості та ефективного управління в умовах ринкової конкуренції.

1.3 Аналіз витрат банку в системі визначення напрямків та можливостей збільшення ефективності його діяльності

Для ефективного функціонування та забезпечення фінансово-господарської діяльності банки здійснюють різноманітні витрати, розмір і структура яких зумовлюються масштабами використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Проведення банківських операцій неможливе без понесення відповідних витрат — вони є передумовою не лише діяльності, а й самого існування банківської установи.

На відміну від доходів, збільшення яких веде до зростання прибутку, витрати чинять протилежний вплив. Саме тому аналіз витрат у банку

повинен бути спрямований передусім на їх оптимізацію, тобто мінімізацію без шкоди для якості послуг, на основі ефективного використання внутрішніх ресурсів. Відповідно, аналіз витрат є важливою складовою системи фінансового управління, слугує допоміжним інструментом у прийнятті управлінських рішень та дозволяє оцінити взаємозв'язок між витратами, доходами та прибутком банку.

Основні завдання аналізу витрат включають:

- контроль виконання кошторису витрат;
- вивчення структури витрат;
- аналіз динаміки витрат у розрізі складових і в цілому;
- виявлення факторів, що впливають на зміну витрат;
- оцінку рівня витрат та його динаміки;
- встановлення тенденцій змін витрат за тривалий період;
- визначення співвідношення між доходами й витратами та розрахунок фінансового результату до оподаткування.

Аналіз витрат здійснюється за двома напрямками: загальним і факторним. У загальному аналізі застосовуються методи горизонтального (часового) аналізу, вертикального (структурного), трендового (вивчення динаміки у часі), а також метод коефіцієнтів — для визначення взаємозв'язків між елементами звітності.

Важливою умовою є порівняння динаміки витрат із динамікою доходів. Лише у разі випереджального зростання доходів порівняно з витратами можна говорити про ефективне управління. Зменшення витрат в абсолютному вираженні не завжди є позитивним, оскільки може свідчити про зменшення обсягів операційної активності.

Факторний аналіз витрат дає змогу виявити пріоритети управлінських рішень банку та визначити ефективність реалізованої політики. Зокрема, оцінка витратовіддачі за окремими напрямками доходів дозволяє встановити доцільність витрат з точки зору формування прибутку.

Окрему увагу приділяють управлінським витратам, оскільки їх аналіз дозволяє оцінити кадрову політику банку, вплив системи винагород на фінансові результати та її відповідність стратегічним цілям банку.

Не всі витрати банку можна зменшувати без наслідків. Наприклад, процентні витрати мають природну межу економічної доцільності, оскільки їх надмірне зростання призведе до втрати клієнтів і ресурсного дефіциту. Натомість деякі непроцентні витрати, зокрема господарські, охоронні, експлуатаційні — також не підлягають необґрунтованому скороченню, бо їх урізання загрожує зниженням якості послуг та рівня безпеки.

Разом із тим, у кризових ситуаціях банки можуть тимчасово скорочувати витрати на відрядження, представницькі потреби, рекламу тощо. Проте тривала економія на таких статтях призводить до зниження мотивації персоналу, погіршення репутації банку та втрачених можливостей для розвитку.

Щодо витрат, пов'язаних із заходами впливу, їх слід мінімізувати до нуля, але лише в межах законодавства. Уникнення договірних зобов'язань або перекладання фінансової відповідальності виключно на клієнта шкодить довірі й діловій репутації банку.

Не менш важливою є оптимізація витрат на оподаткування, резервування та страхування — тут йдеться не про мінімізацію, а про приведення до обґрунтованого рівня відповідно до нормативів та реальних ризиків.

Підсумовуючи загальний аналіз витрат, слід розрахувати відношення витрат до середньорічного обсягу активів. Якщо при зростанні витрат спостерігається зниження цього показника, це свідчить про економію масштабу та ефективне управління ресурсами банку. Рівень витрат (Y_v) на 1 грн. активів може обчислюватися, виходячи із загального їх обсягу або за кожним видом витрат окремо, за формулою [7]:

$$(Y_v) = \frac{B}{A} \quad (1.1)$$

де В – витрати банку, грн.,

А – середні залишки активів банку (або залишки активів на кінець періоду), грн.

2. Витратність працюючих активів [7]:

$$B_{\text{Апрац}} = \frac{\text{Витрати}_\text{банку}}{\text{Середні}_\text{працюючі}_\text{активи}} \quad (1.2)$$

Коефіцієнт витрат на 1 гривню активів може бути розкладений на окремі часткові показники [7]:

$$B_A = \frac{\text{Витрати}_\text{банку}}{\text{Середні}_\text{активи}} = \frac{\text{Витрати}_\text{процентні}}{\text{Середні}_\text{активи}} + \frac{\text{Витрати}_\text{комісійні}}{\text{Середні}_\text{активи}} + \frac{\text{Витрати}_\text{банку}_\text{на}_\text{утримання}_\text{персоналу}}{\text{Середні}_\text{активи}} + \frac{\text{Витрати}_\text{інші}}{\text{Середні}_\text{активи}} \quad (1.3)$$

На основі аналізу динаміки названих показників можна робити висновки про зростання або зниження певних витрат, правомірність їх зміни.

Повніше проаналізувати витрати банку дає змогу коефіцієнт дієздатності, який є прогностичним інструментом для оцінки стабільної діяльності банку. Для життєздатності банку необхідно, щоб операційні та інвестиційні витрати покривались за рахунок доходів від усіх операцій.

Коефіцієнт дієздатності розраховується за формулою [7]:

$$K_o = \frac{\text{Витрати}_\text{банку}}{\text{Доходи}_\text{банку}} = \frac{\text{Витрати}_\text{процентні}}{\text{Доходи}_\text{банку}} + \frac{\text{Витрати}_\text{непроцентні}}{\text{Доходи}_\text{банку}} \quad (1.4)$$

Оптимальне значення цього показника не повинно перевищувати 0,95, тобто сума витрат банку повинна становити менше 95% від його доходів. Причому рівень процентних витрат на 1 гривню доходів має становити 60%, а рівень непроцентних витрат на 1 гривню доходів – 30-35%.

Рівень витрат на 1 грн. прибутку [7]:

$$B_{\text{1грн.пр}} = \frac{\text{Витрати}_\text{банку}}{\text{Прибуток}_\text{банку}} \quad (1.5)$$

Позитивною вважається тенденція до зниження відносних показників рівня витрат. Якщо має місце зростання цих коефіцієнтів, необхідно їх зіставити з аналогічними коефіцієнтами дохідності.

Ефективність діяльності комерційного банку багато в чому визначається співвідношенням темпів зростання витрат і доходів. У фінансово стійкій установі темпи приросту витрат повинні залишатися нижчими за темпи приросту доходів. У разі виявлення зворотної тенденції, банк має вжити заходів щодо коригування дисконтної та кредитної політики, а також активізувати пошук резервів, спрямованих на розширення прибуткових напрямів діяльності.

Аналіз непроцентних витрат має ґрунтуватися на дослідженні їх структури з виокремленням тих статей, які мають найбільшу питому вагу в загальному обсязі. Основна мета — виявлення можливостей для оптимізації витрат без шкоди для ключових функцій банку. Варто зважено підходити до рішень про скорочення витрат на управлінський персонал, адже вони безпосередньо впливають на якість прийнятих управлінських рішень. Натомість доцільно зосередити зусилля на зменшенні непродуктивних витрат, зокрема таких як сплата штрафів, пені та інших санкцій, які свідчать про недоліки в операційній діяльності.

Факторний аналіз витрат дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо зміни структури пасивів задля зменшення процентних витрат. Серед можливих заходів:

- оптимізація строкової структури депозитного портфеля;
- переорієнтація на менш витратні категорії клієнтів;
- зростання питомої ваги власного капіталу у сукупних ресурсах банку;
- коригування умов залучення міжбанківських і зовнішніх кредитів відповідно до поточних потреб і ринкових умов.

Тобто, витрати — як і доходи — є необхідним компонентом формування прибутку. Їх аналіз дозволяє не лише оцінити ефективність

функціонування банку, а й сформуванню основи для ухвалення стратегічних і тактичних управлінських рішень. Ефективне управління витратами передбачає цілеспрямоване застосування як загальних методів аналізу (горизонтального, вертикального, трендового), так і глибокого факторного аналізу.

Подальше вдосконалення системи оптимізації витрат має ґрунтуватися на системному підході, який передбачає: виявлення «витратних» точок, оптимізацію структури витрат за ознакою продуктивності, адаптацію політики банку до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, а також посилення контролю за нецільовим або неефективним використанням ресурсів. У підсумку це сприятиме підвищенню прибутковості й конкурентоспроможності банку в довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 1

Дослідження, проведені щодо теоретичних засад щодо сутності та значення витрат банку в системі визначення напрямів та можливостей збільшення його ефективності, дозволяють зробити наступні висновки:

1. Для забезпечення фінансово-господарської діяльності комерційні банки здійснюють відповідні витрати, обсяг і структура яких залежить від обсягів та вартості витрачених у процесі діяльності трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

2. Витратам (їх складу та регулюванню) приділяється значна увага, як з боку НБУ так і з боку уряду і самого комерційного банку.

3. Аналіз витрат застосовується для оцінки та визначення витрат з метою прийняття рішення. Якщо знати, які є витрати, як вони змінюються та впливають на рівень прибутковості, можна приймати заходи по підвищенню ефективності та зниженню витрат. В цілому, аналіз витрат застосовується для

цілей складання планів, бюджетів, контролю, координації та прийняття рішень.

4. Витрати банку по можливості повинні бути мінімальними (у розрахунку на обрані контрольні показники, які найбільш оптимально відображають кінцеву ефективність роботи банку), а тому ними необхідно постійно управляти маючи на увазі як мінімум недопущення нераціонального використання коштів, в тому числі шляхом організації відповідного контролю.

Отже, розглянувши сутність та складові витрат банківської установи, розкривши їх значення в системі визначення напрямів та можливостей збільшення його ефективності виникає необхідність провести аналіз витрат банку за даними АТ «ПУМБ».

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «ПУМБ»

2.1 Загальна характеристика АТ «ПУМБ» та визначення його місця у банківській системі України

АТ «Перший Український Міжнародний Банк» (АТ «ПУМБ») — один із найвідоміших приватних банків України, що вже понад три десятиліття стабільно працює на вітчизняному фінансовому ринку. Заснований 20 листопада 1991 року, банк розпочав активну діяльність у квітні 1992 року й сьогодні входить до десятки найбільших банків країни за основними фінансовими показниками. Універсальний за своєю природою, ПУМБ надає широкий спектр банківських послуг як для бізнесу, так і для населення, охоплюючи комерційні, роздрібні та інвестиційно-банківські операції [32].

Банк здійснює обслуговування клієнтів за ключовими напрямками: залучення депозитів, кредитування, валютні операції, інвестиції в цінні папери, платіжні послуги, перекази коштів за кордон, випуск та обслуговування платіжних карток. АТ «ПУМБ» з 2 вересня 1999 року є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (реєстраційне свідоцтво № 102 від 06.11.2012), відповідно до вимог Закону України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» [25]. У період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після його завершення Фонд гарантує повне відшкодування коштів вкладникам банку.

На кінець 2023 року структура власності банку була такою: 92,3% акцій належать компанії «СКМ ФІНАНС», а 7,7% — кіпрській SCM HOLDINGS LIMITED. Контроль над банком здійснює громадянин України Рінат Леонідович Ахметов. Інфраструктура ПУМБ представлена 5 регіональними центрами та 215 відділеннями по всій Україні (на кінець 2022 року — 213 відділень) [32].

У 2023 році банк здобув визнання в багатьох рейтингах. За версією Асоціації українських банків, у межах проєкту «Банківська незламність. First-Half 2023» ПУМБ відзначено як лідера серед банків з приватним капіталом у номінаціях «Підтримка бізнесу» та «Надійний партнер українців» — за обсягом кредитування юридичних і фізичних осіб відповідно.

У рейтингу «ТОП-15 найстійкіших банків України», сформованому NV та Dragon Capital, ПУМБ посів 2 місце серед банків з українським приватним капіталом та 11 позицію у загальному переліку фінансових установ.

На премії FinAwards 2023 банк отримав п'ять нагород, зокрема дві золоті в категоріях: «Найкраща платіжна картка» (дебетова всеКАРТА) та «Найкраща кредитна картка» (всеМОЖУ), а також срібну нагороду — у номінації «Найкращий банк для клієнтів МСБ».

ПУМБ також відзначено престижною міжнародною нагородою STP Award від німецького Commerzbank AG за високу якість обробки платежів. У межах щорічного рейтингу «25 провідних банків України» банк отримав шість нагород, серед яких — «Найкраще обслуговування фізичних осіб у відділеннях» та «Найкращі зарплатні проєкти». Окремі визнання отримали й представники топменеджменту банку: Сергій Черненко — як найкращий керівник банку, Сергій Магдич — як провідний корпоративний банкір, Наталія Косенко — як краща операційна директорка.

АТ «ПУМБ» також увійшов до переліку ТОП-50 найкращих роботодавців воєнного часу за версією Forbes Україна, посівши перше місце серед банків.

У 2023 році банк значно посилив свою соціальну та гуманітарну діяльність: фокус був спрямований на допомогу Збройним силам України, пораненим військовим, розвиток донорства та підтримку освіти. Вже у 2024 році ПУМБ оновив систему корпоративних цінностей, сформувавши принципи, що визначають його внутрішню культуру та підхід до бізнесу: відповідальність, орієнтація на клієнта, командна робота, амбітність та результативність.

Сьогодні ПУМБ входить до переліку системно важливих банків із приватним капіталом. Подальший аналіз позицій банку в рейтингах НБУ дозволить більш глибоко оцінити його роль серед провідних гравців банківського сектору України.

На першому етапі дослідження проведемо аналіз активів банківських установ України за останні два роки (табл. 2.1). Інформаційним джерелом виступають макропоказники банківської системи України [18].

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки активів банків України та їх питомої ваги у банківській системі України за 2023-2024 роки, тис. грн.

Назва банку	Станом на 01.01.2024	Питома вага, %	Місце	Станом на 01.01.2025	Питома вага, %	Місце
Банки з державною часткою						
АТ КБ "ПриватБанк"	879 800 102	34,4	1	956 714 170	32,7	1
АТ "Ощадбанк"	371 879 596	14,5	2	462 560 464	15,8	2
АТ "Укрексімбанк"	285 064 473	11,1	3	315 549 419	10,8	3
АБ "УКРГАЗБАНК"	190 337 080	7,4	5	213 720 871	7,3	5
АТ "СЕНС БАНК"	130 827 156	5,1	8	145 141 306	5,0	9
Банки іноземних банківських груп						
АТ "Райффайзен Банк"	203 552 185	8,0	4	236 317 546	8,1	4
АТ "УКРСИББАНК"	146 583 749	5,7	7	173 305 541	5,9	7
Банки з приватним капіталом						
АТ "ПУМБ"	162 546 565	6,4	6	195 762 660	6,7	6
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	127 802 155	5,0	9	154 416 985	5,3	8
АБ "Південний"	58 247 317	2,3	10	69 177 725	2,4	10
Усього	2556640378	100,00	×	2922666687	100,00	×

Джерело: складено автором за даними [18]

Як свідчать дані таблиці 2.1, АТ «ПУМБ» значно покращив свої позиції у банківській системі України за показником розміру активів. Так, питома вага активів Банку станом на 01.01.2024р. була на рівні 6,4%, а станом на 01.01.2025р вже 6,7%, тоді як банки з державною часткою погіршили свої позиції в порівнянні з 2023 роком, хоча в усіх обраних для аналізу банківських установ спостерігається поступове зростання активів на протязі аналізованого періоду. АТ «ПУМБ» збільшив свої активи на суму 33216095 тис. грн., або на 20,4%, що дало йому змогу зайняти 6 місце серед інших

банків. Динаміка обсягів активів АТ «ПУМБ» за 2021-2024рр. наведена на рис. 2.1.

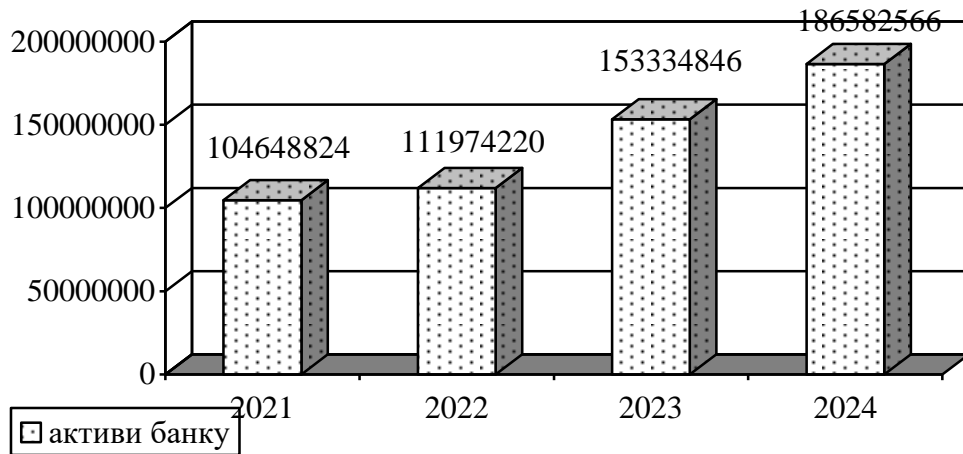

Рис. 2.1. Динаміка активів АТ «ПУМБ» за 2021-2024 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Рис. 2.1 свідчить про динамічне нарощування Банком обсягів своїх активів протягом аналізованих періодів, створюючи платформу для повоєнного відновлення українського бізнесу і підтримки населення України.

Таке потужне нарощення обсягу активів стало можливим, перш за все, за рахунок збільшення обсягів зобов'язань Банку, тому далі доцільно провести аналіз динаміки зобов'язань банків України та їх питомої ваги у банківській системі України (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз зобов'язань банків України та їх питомої ваги у банківській системі України за 2023-2024 роки, тис. грн.

Назва банку	На 01.01.2024	Питома вага, %	Місце	На 01.01.2025	Питома вага, %	Місце
1	2	3	4	5	6	7
Банки з державною часткою						
АТ КБ "ПриватБанк"	601 768 639	29.8	1	672 691 177	28.8	1
АТ "Ощадбанк"	316 980 191	15.7	2	394 403 585	16.9	2
АТ "Укрексімбанк"	255 127 822	12.6	3	277 801 707	11.9	3
АБ "УКРГАЗБАНК"	164 621 730	8.1	5	182 925 603	7.8	5
АТ "СЕНС БАНК"	98 379 530	4.9	9	111 143 341	4.8	9
Банки іноземних банківських груп						
АТ "Райффайзен Банк"	167 292 334	8.3	4	191 871 533	8.2	4
АТ "УКРСИББАНК"	124 610 948	6.1	7	148 927 606	6.4	7

1	2	3	4	5	6	7
Банки з приватним капіталом						
АТ "ПУМБ"	135 945 074	6.7	6	164 389 992	7.1	6
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	108 251 273	5.4	8	131 293 546	5.6	8
АБ "Південний"	48 843 189	2.4	10	58 356 418	2.5	10
Усього	2021820730	100,00	×	2333804508	100,00	×

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

З даних табл. 2.2 видно, що за аналізуємий період АТ «ПУМБ» значно розширив масштаби своєї діяльності, про що свідчить збільшення обсягу зобов'язань. Так, протягом 2023 року обсяг зобов'язань Банку збільшився на 28444918 тис. грн., або на 20,9% в порівнянні до попереднього року, що в свою чергу дозволило йому посісти знов таки шосте місце у банківській системі України. Питома вага зобов'язань АТ «ПУМБ» в загальних зобов'язаннях банків України становить 7,1% що є дещо вищим, ніж в попередньому році (6,7%). Це можна розглядати як позитивне явище, адже обсяг зобов'язань банку залишається значним і достатнім для здійснення активних операцій та отримання прибутку, і свідчить про довіру вкладників до установи. Динаміка обсягів зобов'язань АТ «ПУМБ» за 2021-2024рр. наведена на рис. 2.2.

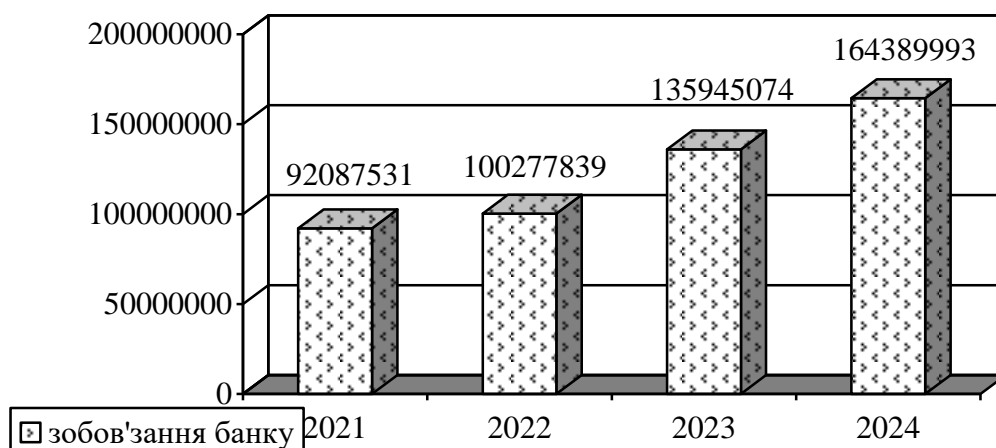

Рис. 2.2. Динаміка зобов'язань АТ «ПУМБ» за 2021-2024 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

З рис. 2.2 видно, що зобов'язання АТ «ПУМБ» впродовж аналізованого періоду мали тенденцію до зростання і слугували джерелами зростання активів банківської установи. Таке спільне зростання призвело до стану, що АТ «ПУМБ» за 2024 рік отримав значну величину прибутку (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз фінансових результатів банків України та їх питомої ваги у банківській системі України за 2023-2024 роки, тис. грн.

Назва банку	На 01.01.2024	Питома вага, %	Місце	На 01.01.2025	Питома вага, %	Місце
Банки з державною часткою						
АТ КБ "ПриватБанк"	37 764 685	56.5	1	40 140 855	46.9	1
АТ "Ощадбанк"	5 978 260	8.8	2	14 832 401	17.3	2
АТ "Укрексімбанк"	3 278 104	4.8	6	5 560 792	6.5	3
АБ "УКРГАЗБАНК"	1 936 425	2.8	8	2 911 438	3.4	9
АТ "СЕНС БАНК"	2 704 370	4.0	7	3 812 154	4.5	7
Банки іноземних банківських груп						
АТ "Райффайзен Банк"	4 781 247	7.2	3	4 276 377	5.0	4
АТ "УКРСИББАНК"	4 220 309	6.2	4	4 075 367	4.8	5
Банки з приватним капіталом						
АТ "ПУМБ"	3 955 475	5.8	5	3 942 367	4.7	6
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	1 797 238	2.5	9	3 720 563	4.6	8
АБ "Південний"	924 430	1.4	10	2 009 536	2.3	10
Усього	66640388	100,00	×	85605988	100,00	×

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Як свідчать дані таблиці 2.3, за обсягом даного показника Банк станом на 01.01.2025 року займає знов шосту позицію серед аналізованих банків, хоча питома вага цього показника в загальній сумі чистого прибутку банків України коливалася протягом років. Його питома вага в загальній сумі банків складає 4,7% (в 2023 році – 5,8%), в абсолютному вираженні спостерігається незначне зменшення в сумі 13108 тис. грн. Такий високий показник свідчить про стабільну роботу банку та високий рівень менеджменту щодо управління банківськими ризиками, що дозволяє мінімізувати втрати від проведення операцій.

Динаміку фінансових результатів АТ «ПУМБ» в 2021-2024 роках представлено на рисунку 2.3.

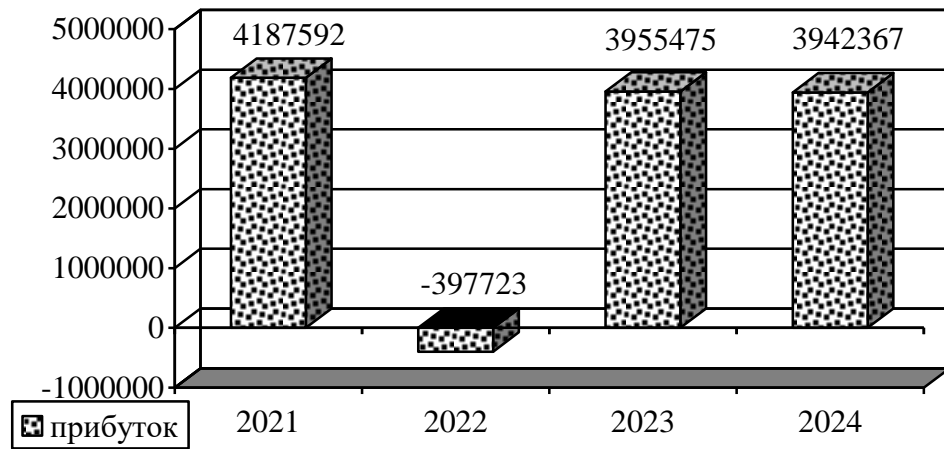

Рис. 2.3. Динаміка обсягів прибутку АТ «ПУМБ» за 2021-2024 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Далі розглянемо вартість балансового капіталу аналізованих банків [18] та місце АТ «ПУМБ» серед інших банківських установ (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз власного капіталу банків України та їх питомої ваги у банківській системі України за 2023-2024 роки, тис. грн.

Назва банку	На 01.01.2024	Питома вага, %	Місце	На 01.01.2025	Питома вага, %	Місце
Банки з державною часткою						
АТ КБ "ПриватБанк"	84 844 652	39,5	1	99 143 853	35.6	1
АТ "Ощадбанк"	28 708 868	13,4	2	42 019 394	15.1	2
АТ "Укрексімбанк"	7 371 438	3,4	9	14 178 880	5.1	8
АБ "УКРГАЗБАНК"	11 245 651	5,2	7	15 704 855	5.6	6
АТ "СЕНС БАНК"	9 086 421	4,2	8	13 017 488	4.7	9
Банки іноземних банківських груп						
АТ "Райффайзен Банк"	21 834 570	10,2	3	27 987 742	10.1	3
АТ "УКРСИББАНК"	17 324 412	8,1	5	21 399 779	7.7	5
Банки з приватним капіталом						
АТ "ПУМБ"	17 389 772	8,1	4	22 192 573	7.9	4
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	11 571 440	5,4	6	15 385 054	5.6	7
АБ "Південний"	5 309 657	2,5	10	7 373 137	2.6	10
Усього	214686881	100,00	×	278402755	100,00	×

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Як свідчать дані таблиці 2.4, за результатами 2024 року АТ «ПУМБ» займає четверту позицію за обсягом власного капіталу, який складає 22192573 тис. грн. (7,9% сукупного капіталу банків України). У попередній рік Банк так само посідав 4 позицію за обсягом даного показника. В абсолютному виразі капітал АТ «ПУМБ» зріс на 4802801 тис. грн.. Динаміка власного капіталу АТ «ПУМБ» в 2021-2024 роках представлено на рисунку 2.43.

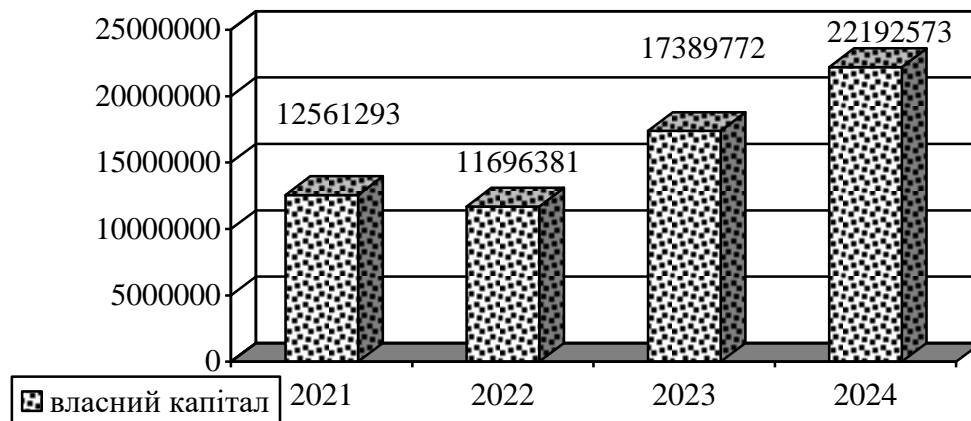

Рис. 2.4. Динаміка обсягів власного капіталу АТ «ПУМБ» за 2021-2024 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Таким чином, результати аналізу дозволяють стверджувати, що АТ «ПУМБ» у 2024 році зберігає шосту рейтингову позицію щодо величини активів, зобов'язань та обсягу одержаного прибутку у порівнянні з іншими банками. Щодо власного капіталу, то АТ «ПУМБ» займав вищу позицію - четверту. Таке зростання є позитивним моментом, адже чим більший обсяг капіталу, тим менші вимоги до його захисної функції.

АТ «ПУМБ» має чіткі стратегії розвитку і на 2025 рік. Це нарощування обсягів інвестиційного кредитування економіки, в тому числі агропромислових підприємств, підтримка проектів державного значення, подальше підвищення ефективності операцій, розвиток мережі відділень та впровадження нових послуг клієнтам.

2.2 Аналіз динаміки, складу та структури витрат АТ «ПУМБ»

Аналіз витрат необхідний перш за все для того, щоб забезпечити необхідною інформацією управлінський персонал банку, який відповідає за планування, проведення контролю за операціями банку і приймає різні управлінські рішення.

Загальний аналіз витрат бажано почати з груп витрат у загальній сумі витрат (табл. 2.9). Для цього скористаємося даними додатків К-Н.

Таблиця 2.5

Динаміка та структура груп витрат у загальній сумі витрат АТ КБ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Витрати	Станом на 01.01.2023 р.		Станом на 01.01.2024 р.		Відхилення		Станом на 01.01.2025 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В пито- мій вазі	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В пито- мій вазі
Процентні	4740903	42,32	7899066	47,20	3158163	4,88	8562794	42,65	663728	-4,55
Непроцентні	6462053	57,68	8835099	52,80	2373046	-4,88	11516450	57,35	2681351	4,55
Разом	11202956	100,00	16734165	100,00	5531209	х	20079244	100,00	3345079	х

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Як свідчать дані таблиці 2.5, найбільша питома вага у загальній сумі витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки приходить на непроцентні витрати і протягом аналізованого періоду ця вага трималась на рівні 57%, зменшувалася з 57,68% у 2022 році до 52,80% у 2023 році, проте у 2023р повернулася до рівня 57%. Тобто саме непроцентні витрати займають все більш значну позицію у загальній сумі витрат банку.

Переважання непроцентних витрат в загальній структурі витрат банку є позитивним моментом, адже це додає більше можливостей в управлінні витратами, оскільки процентні витрати не підлягають оперативному управлінню (процентні ставки є фіксованими і відображаються в договорах). Динаміку обсягів процентних і непроцентних витрат можна представити на рис. 2.5.

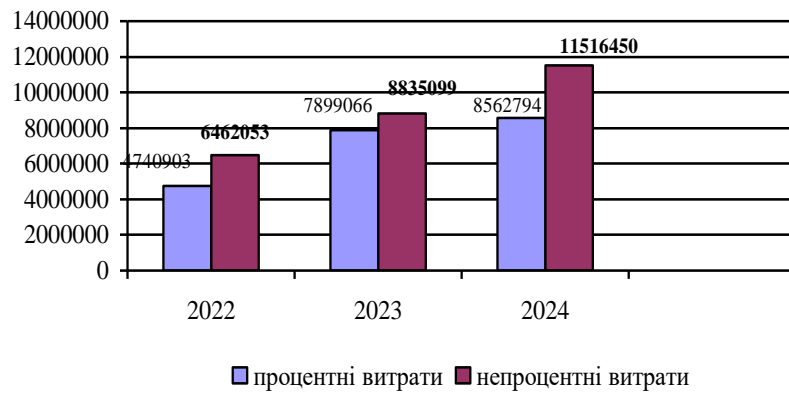

Рис. 2.5. Динаміка обсягів процентних і непроцентних витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Розглянемо склад та структуру процентних витрат АТ «ПУМБ» (табл. 2.6). Для цього скористаємося даними додатку П.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки та структури процентних витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Стаття витрат	Станом на 01.01.2023 р.		Станом на 01.01.2024 р.		Відхилення		Станом на 01.01.2025 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі
Процентні витрати, в т.ч. за:	4740903	100,00	7899066	100,00	3158163	-	8562794	100,00	663728	-
- борговими цінними паперами, що емітовані банком	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- строкові депозити та ощадні рахунки	2004903	42,29	5090797	64,45	3085894	22,16	4666198	54,49	-424599	-9,96
- коштами інших банків	20206	0,43	13764	0,17	6442	-0,26	43177	0,51	29413	0,34
- поточними рахунками	1621009	34,19	2632627	33,33	1011618	-0,86	3810841	44,50	1178214	11,17
- орендні зобов'язання	41362	0,87	39664	0,50	-1,698	-0,37	42578	0,50	2914	-
- заборгованість перед НБУ	1053423	22,22	122214	1,55	-931209	-20,67	-	-	-122214	-1,55

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

За даними таблиці 2.6, станом на 01.01.2025 р. найбільші витрати АТ «ПУМБ» має за строковими коштами юридичних та фізичних осіб (54,49%) та за їх поточними рахунками (44,50%). Це не є виключенням, оскільки ці кошти завжди були дорогими. Причому, як свідчать дані додатку Т кошти клієнтів у АТ «ПУМБ» є значними за обсягами і це призводить і до зростання процентних витрат. За коштами, що отримані від банків та по орендних зобов'язаннях витрати складають менше 1%. Проте, така ситуація не була притаманна 2022-2023рр. У 2022р., коли банківська система України піддалася найбільшому ступеню впливу зовнішніх факторів, пов'язаних із збройною агресією росії, АТ «ПУМБ» вимушений був запозичити значні кошти у НБУ, що і призвело до наявності великого обсягу процентних витрат. Так, питома вага цих витрат в загальній сумі процентних витрат станом на 01.01.2023р. складала 22,22%. Однак, на кінець 2024р. АТ «ПУМБ» повністю розрахувався із заборгованістю перед НБУ і ми вже не спостерігаємо наявності таких витрат.

Заслуговує на увагу ситуація з коштами, що отримані від банків. Їх обсяги у ресурсній базі банку зростають, проте, не спостерігається зростання питомої ваги процентних витрат за цими коштами, протягом аналізованого періоду вона не перевищує 1% (0,43% у 2022 р., 0,17% у 2023р. і 0,51% у 2024 р.). Аналогічна ситуація з питомою вагою процентних витрат за орендними зобов'язаннями – не перевищує 1% протягом років, що аналізуються. Так, якщо станом на 01.01.2023 р. їх питома вага складала 0,87% у загальній структурі процентних витрат АТ «ПУМБ», то на кінець 2023-2024рр. вони займають питому вагу у загальних процентних витратах банку на рівні 0,5%. Витрат за цінними паперами власного боргу АТ «ПУМБ» не має.

Проведемо аналіз динаміки та структури загальних витрат АТ «ПУМБ» (див. табл. 2.7).

Як бачимо з таблиці 2.7, разом з процентними витратами значну питому вагу займають адміністративні та інші операційні витрати (45,86% від загальної суми витрат на кінець 2024р.).

Таблиця 2.7

**Аналіз динаміки та структури витрат АТ «ПУМБ»
за 2022-2024 роки**

Стаття витрат	Станом на 01.01.2023 р.		Станом на 01.01.2024 р.		Відхилення		Станом на 01.01.2025 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В пито- мій вазі	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В пито- мій вазі
Процентні витрати	4740903	42,32	7899066	47,20	3158163	4,88	8562794	42,65	663728	-4,55
Комісійні витрати	1183751	10,57	1791291	10,70	607540	0,13	2306522	11,49	515231	0,79
Адміністративні та інші операційні витрати	5278302	47,11	7043808	42,10	1765506	-5,01	9209928	45,86	2166120	3,76
Разом витрат	11202956	100,00	16734165	100,00	5531209	x	20079244	100,00	3345079	x

Джерело: побудовано автором за даними [33-35]

Це є нормальною ситуацією, адже значними є витрати на заробітну плату працівників банку, особливо враховуючи розгалуженість мережі АТ «ПУМБ». Незначними за обсягами є комісійні витрати, питома вага яких на протязі періодів, що аналізуються коливається на рівні 10-11% від загальної суми витрат банку, хоча в абсолютному вимірі ці витрати постійно зростають (з 1183751 тис. грн. станом на 01.01.2023р до 2306522 тис. грн. станом на 01.01.2025р.).

Розглянемо детальніше адміністративні та інші операційні витрати АТ «ПУМБ» (табл. 2.8, додаток У).

Як свідчать данні таблиці 2.8, значними є витрати на утримання персоналу банку і питома вага цих витрат у загальній сумі адміністративних та інших операційних витрат на протязі періоду, що аналізується, постійно є високою і на кінець 2024 року становить 47,30% від загальної суми. Проте в порівнянні з минулим роком питома вага витрат на утримання персоналу зменшилася на 2,17%. Це стало результатом перерозподілу питомої ваги

серед інших груп витрат, адже в абсолютному виразі витрати на оплату праці у АТ «ПУМБ» лише зростають протягом аналізованих періодів.

Постійно також зростають витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів як у відносному, так і у абсолютному значенні. Станом на 01.01.2025 р. їх питома вага склала 8,55%. Така сама тенденція спостерігається і відносно амортизації, що свідчить про старіння основних засобів, а вразі застосування методу нарахування прискореної амортизації про сплату більшої частини суми амортизаційних відрахувань.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки та структури адміністративних та інших операційних витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Стаття витрат	Станом на 01.01.2023 р.		Станом на 01.01.2024 р.		Відхилення		Станом на 01.01.2025 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Заробітна плата, виплати працівникам та обов'язкові внески до державних фондів	2841894	53,84	3484624	49,47	642730	-4,37	4357497	47,30	872873	-2,17
Знос та амортизація	841177	15,94	1628021	23,11	786844	7,17	1912329	20,75	284308	-2,36
Витрати на утримання будівель, обладнання та програмного забезпечення активів	251338	4,76	351000	4,98	99662	0,22	787072	8,55	436072	3,57
Внески до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	233779	4,42	280613	3,98	46834	-0,44	340478	3,70	59865	-0,28
Реклама, представницьк і витрати	83260	1,58	230594	3,27	147334	1,69	547505	5,95	316911	2,68
Амортизація активів у формі права користування	147599	2,78	136586	1,94	-11013	-0,20	131632	1,43	-4954	-0,51
Послуги зв'язку	113013	2,14	132015	1,87	19002	-0,27	201379	2,19	69364	0,32

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Благодійна діяльність	88653	1,68	114809	1,63	26156	-0,05	216132	2,35	101323	0,72
Аудиторські та консультаційні послуги	177870	3,37	111733	1,59	-66137	-1,78	186548	2,03	74815	0,44
Оренда приміщень	74220	1,41	84702	1,20	10482	-0,21	100542	1,09	15840	-0,11
Витрати, пов'язані з проведенням робіт по погашенню кредитів	45993	0,87	71401	1,02	25408	0,15	44987	0,49	-26414	-0,53
Послуги охорони	34970	0,66	42125	0,60	7155	-0,06	52217	0,57	10092	-0,03
Державні мита та податки, крім податку на прибуток	21142	0,41	15954	0,23	-5188	-0,18	49410	0,54	33456	0,31
Навчання персоналу	3602	0,07	9044	0,13	5442	0,06	19297	0,21	10253	0,08
Втрачені готівкові кошти	88909	1,68	16	0	-88893	-1,68	0	-	0	-
Уцінка майна банку	556	0,01	1364	0,02	808	0,01	2365	0,03	1001	0,01
Інше	230327	4,38	349207	4,96	118880	0,58	260538	2,82	-88669	-2,14
Сукупні адміністративні та інші операційні витрати	5278302	100,00	7043808	100,00	1765506	-	9209928	100,00	2166120	-
Питома вага адміністративних та інших операційних витрат в загальній сумі витрат	5278302	47,11	7043808	42,10	1765506	-5,01	9209928	45,86	2166120	3,76
Разом витрат	11202956	100,00	16734165	100,00	5531209	x	20079244	100,00	3345079	x

Джерело: складено автором за даними [33-35]

За даними таблиці 2.8 спостерігаємо зростання витрат на рекламу Банку та його продуктів, адже збільшення обсягів продажів можливе лише за її допомогою. Так, якщо на кінець 2022 р. такі витрати склали 1,58% від загальної суми операційних витрат, то на кінець 2024р. ця величина досягла вже 5,95%. Із результатів таблиці 2.8 витікає незначна питома вага податків та інших обов'язкових платежів у загальній сумі небанківських витрат банку (менше 1% протягом періодів, що аналізуються). Певним коливанням

підлягають інші господарські та експлуатаційні витрати. Найбільша їх величина припадає на кінець 2023р. – 4,96% від загальної суми операційних витрат, найменша – на кінець 2024р. – 2,82%. Така ситуація пояснюється коливаннями у потребах банку саме у таких неспецифічних для банківської діяльності витрат. Слід відзначити, що Банк у 2022р стикнувся з неспецифічними витратами, пов'язаними з активними бойовими діями на території України, які склали 1,68% від загальної суми операційних витрат, а саме – втрачені готівкові кошти. Станом на кінець 2024р. Банк вже не стикався з такими витратами. Достатньо оптимізованими у АТ «ПУМБ» є витрати на охорону – на протязі аналізованого періоду їх величина знаходиться на рівні 0,6% від загальної суми операційних витрат, не зважаючи на той факт, що Банк має постійний приріст цих витрат в абсолютному виразі.

Окремої уваги потребує розгляд витрат Банку на утримання основних засобів та нематеріальних активів, оскільки вони є суттєвими у складі операційних витрат установи (табл. 2.9). Для цього скористаємося даними додатку У.

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки та структури витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки на утримання основних засобів та нематеріальних активів

Стаття витрат	Станом на 01.01.2023 р.		Станом на 01.01.2024 р.		Відхилення		Станом на 01.01.2025 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі
Витрати на утримання будівель, обладнання та програмного забезпечення активів	251338	23,00	351000	17,74	99662	-5,26	787072	29,16	436072	11,42
Знос та амортизація	841177	77,00	1628021	82,26	786844	5,26	1912329	70,84	284308	-11,42
Разом	1092515	100,00	1979021	100,00	886506	-	2699401	100,00	720388	-

Джерело: складено автором за даними [33-35]

За даними таблиці 2.9 можна зробити висновок, що у 2022-2024 роках постійно зростають витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів в абсолютному виразі. Так, з 2022 року по кінець 2024 ці витрати зросли на 535734 тис. грн.. Це пов'язане із зростанням потужності та розгалуженості мережі банку, яку необхідно забезпечувати основними фондами. Стосовно амортизації, то вона аналогічно мала тенденцію до збільшення у 2024р. на 1071152 тис. грн. в порівнянні з 2022 роком. Це відбулося тому що щорічно, станом на грудень поточного року відбувається незалежна оцінка будівель та інвестиційної нерухомості АТ «ПУМБ», за результатами якої здійснюється переоцінка власних будівель Банку, приймаються рішення про амортизацію таких будівель. У власності АТ «ПУМБ» є багато історичної нерухомості, яку Банк продовжує експлуатувати. До того ж, оновлення основних фондів і застосування методу нарахування прискореної амортизації може свідчити про сплату більшої частини суми амортизаційних відрахувань.

Розглянемо комісійні витрати АТ «ПУМБ» (табл. 2.10).
Скористаємося даними додатку Р.

Таблиця 2.10

**Аналіз динаміки та структури комісійних витрат АТ «ПУМБ»
за 2022-2024 роки**

Стаття витрат	Станом на 01.01.2023 р.		Станом на 01.01.2023 р.		Відхилення		Станом на 01.01.2025 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне	В питомій вазі
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Платіжні картки	806596	68,14	1271660	71,00	465064	2,86	1703714	73,87	432054	2,87
Договори посередництва	242562	20,49	335197	18,71	92635	-2,32	321078	13,92	-14119	-4,79
Купівля та інкасація готівкових коштів	33697	2,85	90158	5,03	56461	2,18	168889	7,32	78731	2,29
Розрахункове обслуговування	56781	4,80	78173	4,36	21392	-0,44	89337	3,87	11164	-0,49
Документарні операції	43392	3,67	13666	0,76	-29726	-2,91	20332	0,88	6666	0,12
Фідучіарна діяльність	580	0,04	2265	0,13	1685	0,09	3043	0,13	778	-
Інше	143	0,01	172	0,01	29	-	129	0,01	-43	-

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Комісійні витрати	1183751	100,00	1791291	100,00	607540	-	2306522	100,00	515231	-
Питома вага комісійних витрат в загальній сумі витрат	1183751	10,57	1791291	10,70	607540	0,13	2306522	11,49	515231	0,79
Разом витрат	11202956	100,00	16734165	100,00	5531209	x	20079244	100,00	3345079	x

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Якщо комісійні доходи складають дуже велику вагу у загальних доходах банку, то комісійні витрати навпаки, мають відносно незначну питому вагу у загальних витратах АТ «ПУМБ» (табл. 2.7). Так, як свідчать дані таблиці 2.7, протягом 2022-2024рр. питома вага комісійних витрат склала 10-11% від загальних витрат банку. Серед цих витрат, як свідчать дані таблиці 2.10, найбільшу питому вагу займають комісійні витрати, пов'язані з обслуговуванням платіжних карток. Станом на кінець 2024р. їх питома вага в загальній сумі комісійних витрат Банку склала 73,87%. Це пояснюється зростанням обсягів операцій клієнтів АТ «ПУМБ» з платіжними картками та самого банку, що вимагає плати іншим банкам-контрагентам та НБУ за розрахунково-касове обслуговування, комісії за еквайрінгом, тощо. Оптимізація комісійних витрат, пов'язаних з розрахунковим обслуговуванням, призвела до зменшення їх питомої ваги протягом аналізованих періодів з 4,8% на кінець 2022 р. до 3,87% на кінець 2024р., хоча і спостерігається їх зростання в абсолютному виразі. На 4,47% станом на 01.01.2025 р. в порівнянні з 2022р. зросла питома вага комісійних витрат, пов'язаних з інкасацією коштів та їх закупівлею для ліквідації касових розривів, адже за час війни зросла потреба у грошових коштах у зв'язку з проблемами обслуговування карток під час блекаутів.

Можна простежити динаміку обсягів комісійних витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2023 р. та побудувати графік прогнозу обсягів комісійних витрат АТ «ПУМБ» (рис. 2.5).

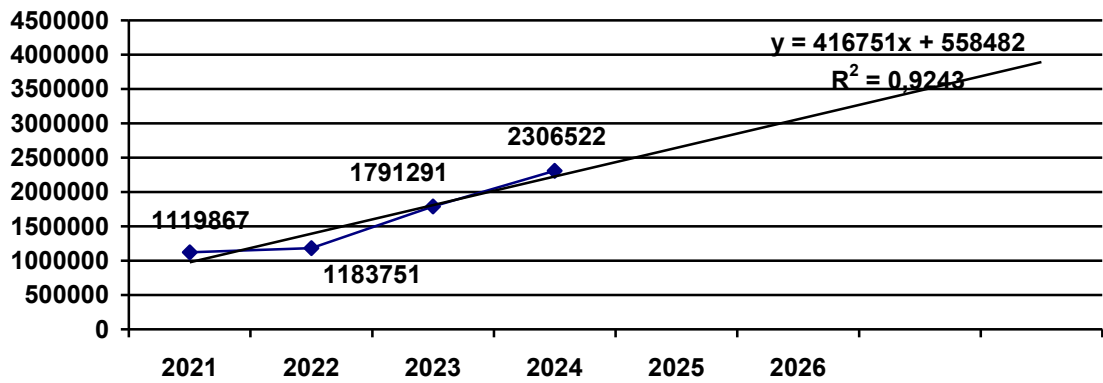

Рис. 2.5. Динаміка обсягів комісійних витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки та прогноз їх обсягів на 2025-2026 р.

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Таким чином, проведений аналіз дозволив нам окреслити профіль витрат АТ «ПУМБ» і виявити найбільш значимі для Банка витрати. Для продовження дослідження доцільно здійснити аналіз ефективності формування та здійснення витрат АТ «ПУМБ».

2.3 Аналіз ефективності формування та здійснення витрат АТ «ПУМБ»

Підсумовуючи загальний аналіз витрат АТ «ПУМБ», їх структури та динаміки впродовж 2022-2024 років ми отримали можливість проаналізувати ефективність формування та здійснення витрат зазначеною банківською установою.

Для визначення доцільності політики управління доходами та витратами АТ «ПУМБ» необхідно розглянути динаміку коефіцієнтів витратовіддачі за середніми активами, обчислених як відношення відповідних витрат до середніх активів, коефіцієнту дієздатності та підрахувати рівень витрат на 1 грн. прибутку та середніх активів (табл. 2.11).

**Динаміка коефіцієнтів витратовіддачі по АТ «ПУМБ» за період
з 2022 по 2024 роки**

Назва показника	Порядок розрахунку	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.01.2024 р.	Відхилення	Станом на 01.01.2025 р.	Відхилення
1. Рівень витрат на 1 грн. активів	Витрати / Активи	0,10	0,11	0,01	0,11	-
2. Коефіцієнти віддачі	(Чистий прибуток - Процентні витрати) / Процентні витрати					
2.1. Процентних витрат		-1,08	-0,50	0,58	-0,54	-0,04
2.2. Комісійних витрат	(Чистий прибуток - Комісійні витрати) / Комісійні витрати	-1,33	1,21	2,54	0,71	-0,50
2.3. Адміністративних та інших операційних витрат	(Чистий прибуток - Операційні витрати) / Операційні витрати	-1,07	-0,44	0,63	-0,57	-0,13
3. Коефіцієнт дієздатності	Витрати / Доходи	0,49	0,42	-0,07	0,45	0,03
4. Рівень витрат на 1 грн. прибутку	Витрати / Прибуток	-23,08	2,03	25,11	2,47	0,44

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Дані таблиці 2.11 дозволяють зробити нам наступні висновки:

1) Рівень витрат на 1 грн. прибутку - це фінансовий показник, який показує, скільки витрачається на отримання однієї гривні прибутку. Загалом, чим менший цей показник, тим ефективніше працює банківська установа. В цілому АТ «ПУМБ» витрачає більше 2 гривень для того, щоб отримати 1 грн. прибутку. Нормативної величини для даного показника немає, проте він дає можливість для менеджменту Банку зрозуміти, наскільки ефективно витрачаються кошти на створення і реалізацію банківських продуктів та послуг.

2) Мають місце негативні тенденції у значеннях коефіцієнтів витратовіддачі АТ «ПУМБ». Так, коефіцієнти віддачі процентних і операційних витрат є від'ємними на протязі аналізованого періоду, що є свідченням того, що Банк не покриває ці витрати за рахунок чистого прибутку. Ситуація з віддачею комісійних витрат є зворотньою, Банк має їх

оптимізовану величину, яка покривається за рахунок чистого прибутку. Тож, ситуація з процентними і операційними витратами потребує ретельного аналізу менеджментом Банку.

3) Коефіцієнт дієздатності є прогностичним інструментом для оцінки стабільної діяльності банку. Для життєздатності банку необхідно, щоб операційні та інвестиційні витрати покривались за рахунок доходів від усіх операцій. Оптимальне значення цього показника не повинно перевищувати 0,95, тобто сума витрат банку повинна становити менше 95% від його доходів. Протягом періодів, що аналізуються, АТ «ПУМБ» має рівень показника дієздатності менше ніж 50%, що є позитивним моментом і свідчить про достатню можливість Банку покривати власні витрати за рахунок власних доходів.

4) Рівень витрат на 1 грн. активів по АТ «ПУМБ» показує, що на обслуговування своїх активів протягом 2022-2024 рр. Банк витрачав 10-11 коп., що є незначним показником. Нормативної величини для даного показника немає, проте, чим він нижчий, тим ефективніше Банк використовує свої активи.

Для більш глибокого оцінювання рівня менеджменту витрат банку доцільно проаналізувати рівень ефективності здійснення витрат АТ «ПУМБ» (табл. 2.12).

Як свідчать дані таблиці 2.12, АТ «ПУМБ» має достатньо високі показники ефективності здійснення витрат. Так, у 2023р. кожна 1 грн. витрат приносила 0,2364 грн. чистого прибутку, а у 2024р. кожна 1 грн. витрат приносила 0,1963 грн. чистого прибутку. Дуже високим у Банка є показник рентабельності витрат на персонал. Так, у 2023р. 1 грн., витрачена на персонал принесла 1,1351 грн. чистого прибутку, а в 2024р. цей показник склав 0,9047 грн. чистого прибутку на 1 грн., витрачену на утримання персоналу.

Високі значення має і показник оперативної ефективності. Так, навіть у складний 2022 рік процентні і комісійні доходи разом у тричі перевищували

процентні і комісійні витрати разом. У 2023-2024 рр. цей показник знизився до 2,5 раз перевищення, проте всеодно від залишається на дуже високому рівні.

Таблиця 2.12

**Динаміка коефіцієнтів ефективності здійснення витрат АТ «ПУМБ»
за період з 2022 по 2024 роки**

Назва показника	Порядок розрахунку	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.01.2024 р.	Відхилення	Станом на 01.01.2025 р.	Відхилення
Рентабельність витрат, %	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Витрати}) \times 100\%$	-3,55	23,64	27,19	19,63	-4,01
Рентабельність витрат на персонал, %	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Витрати на утримання персоналу}) \times 100\%$	-14,00	113,51	127,51	90,47	-23,04
Коефіцієнт операційної ефективності	$(\text{Процентні доходи} + \text{Комісійні доходи}) / (\text{Процентні витрати} + \text{Комісійні витрати})$	3,06	2,50	-0,26	2,55	0,05
Коефіцієнт безризикового покриття витрат, %	$(\text{Власний капітал} / \text{Витрати}) \times 100\%$	104,40	103,92	-0,48	110,53	6,61

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Коефіцієнт безризикового покриття витрат допомагає оцінити фінансову стабільність та здатність банківської установи покривати свої витрати. Нормативне значення даного коефіцієнту на рівні 10%. Розрахунки даного коефіцієнту по АТ «ПУМБ» за 2022-2024рр. свідчать про більш як 100% покриття витрат власним капіталом Банку, що без сумніву говорить про його фінансову стійкість і ефективне управління витратами.

Відповідно до принципу прибутковості доходи банку повинні перевищувати витрати, тому загальна оцінка ефективності формування та здійснення витрат т банку містить аналіз співвідношення темпів збільшення витрат і темпів зростання доходів (табл. 2.13).

Як свідчать дані таблиці 2.13, у 2023 році доходи банку зростали значно вищими темпами (72,46% проти 49,37%), що і створювало високу прибутковість для АТ «ПУМБ». У 2023 році Банк не лише не покрити збитки

від поточної діяльності, але зміг отримати прибуток, який є найвищим за аналізовані періоди. У 2024 році АТ «ПУМБ» за обсягом одержаного прибутку не зміг перевищити показник 2023 р., і ми вже бачимо чому – витрати зростають більшими темпами, ніж доходи. Тож доцільно провести факторний аналіз витрат, щоб виявити причини такого перевищення.

Таблиця 2.13

**Динаміка коефіцієнтів ефективності здійснення витрат АТ «ПУМБ»
за період з 2022 по 2024 роки**

Назва показника	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.01.2024 р.	Станом на 01.01.2025 р.	Темп приросту 2023/2022	Темп приросту 2024/2023
Доходи, тис. грн.	22893359	39481319	45023678	72,46%	14,04%
Витрати, тис. грн	11202956	16734165	20079244	49,37%	20,00%

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Факторний аналіз витрат банку дозволяє поглибити результати, отримані у межах загального аналізу. Факторний аналіз спрямовано на кількісну оцінку впливу різноманітних чинників на зміну фінансових результатів діяльності банку. В основі факторного аналізу лежить використання методичного прийому елімінування, який дозволяє виокремити вплив кожного чинника на зміну результативного показника, яка відбулася у звітному періоді.

Використаємо факторний аналіз для встановлення причин зміни процентних витрат, оскільки саме вони мають найбільшу питому вагу в загальних витратах Банку (табл. 2.14 та 2.15).

Данні таблиці 2.14 свідчать про це, що збільшення величини процентних витрат у 2022-2023 роках відбулося на 1687060,22 тис. грн. за рахунок зростання зобов'язань на 35667235 тис. грн., та на 1468206,80 тис. грн. за рахунок збільшення процентних ставок на 0,0108.

**Розрахунок впливу чинників на зміну процентних витрат АТ «ПУМБ» у
період 2022-2023 роки**

Показник	Умовне позначення	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.01.2024 р.	Абсолютне відхилення		
				Всього	в т.ч. за рахунок впливу чинників	
					З	ЛВ
Процентні витрати, тис. грн.	В	4740903	7899066	3158163	х	х
Зобов'язання на кінець періоду, тис. грн.	З	100277839	135945074	35667235	1687060,22	х
Середньозважена процентна ставка за зобов'язаннями банку, відносні показники	ЛВ	0,0473	0,0581	0,0108	х	1468206,80

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Таблиця 2.15

**Розрахунок впливу чинників на зміну процентних витрат АТ «ПУМБ» у
період 2023-2024 роки**

Показник	Умовне позначення	Станом на 01.01.2024р.	Станом на 01.01.2025р.	Абсолютне відхилення		
				Всього	в т.ч. за рахунок впливу чинників	
					З	ЛВ
Процентні витрати, тис. грн.	В	7899066	8562794	663728	х	х
Зобов'язання на кінець періоду, тис. грн.	З	135945074	164389992	28444918	1652649,74	х
Середньозважена процентна ставка за зобов'язаннями банку, відносні показники	ЛВ	0,0581	0,0520	-0,0061	х	-1002778,95

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Данні таблиці 2.15 свідчать, що збільшення величини процентних витрат у 2023-2024 роках відбулося на 1652649,74 тис. грн. за рахунок зростання зобов'язань на 28444918 тис. грн., і мало вдемний вплив в розмірі 1002778,95 тис. грн. за рахунок зменшення відсоткової ставки за зобов'язаннями банку.

Тобто, можна зробити висновок, що саме зростання зобов'язань є головною причиною збільшення процентних витрат Банку, проте важливо, щоб ставка залишалась або такою ж самою або нижчою, оскільки якщо вона підвищиться, банк буде працювати в збиток.

Узагальнюючи викладене вище, можна сказати, що аналізу стану чинників впливу на витрати АТ «ПУМБ» відіграє важливе значення для ефективної прибуткової роботи банку. Витрати банку збільшуються з кожним роком, проте зростання витрат не перешкоджає прибутковій роботі АТ «ПУМБ». Отже, політика банку в сфері управління витратами є досить ефективною.

Висновки до розділу 2

Дослідження, проведені щодо аналізу стану чинників впливу на витрати АТ «ПУМБ», дозволяють зробити наступні висновки:

1. За результатами дослідження діяльності АТ «ПУМБ» можна зробити висновок про вагомі позиції та важливе місце банку в банківській системі України, про що свідчить величина та динаміка найголовніших показників: власного капіталу, активів, зобов'язань та чистого прибутку. Банк здійснює широке коло банківських операцій і має потужну філіальну мережу по всій території України.

2. Аналіз витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки показав, що найбільшу питому вагу у загальному обсязі витрат займають процентні витрати (58,66% на кінець 2024 р.). Це не слід розглядати як позитивний момент, оскільки процентні витрати не підлягають регулюванню і банк може не мати перспектив зниження витрат.

3. Серед процентних витрат найбільшу питому вагу на протязі періодів, що аналізуються займають витрати за строковими коштами, що одержані від юридичних та фізичних осіб (54,49% станом на 01.01.2025 р.).

4. Серед непроцентних витрат значну питому вагу займають адміністративні та інші операційні витрати (45,86% від загальної суми непроцентних витрат на кінець 2024 р.). Серед цих витрат найбільш великими є витрати на утримання персоналу банку, питома вага цих витрат у загальній сумі витрат на протязі періодів, що аналізуються, зменшується. Це розглядається як негативна тенденція, адже скорочення персоналу та зменшення оплати праці може сказатися на погіршенні якості банківських послуг.

5. На кінець 2024 р. питома вага комісійних витрат склала 11,49% від загальних витрат банку. Серед цих витрат найбільшу питому вагу займають комісійні витрати за розрахунковими операціями з платіжними картками (73,87%).

6. Мають місце негативні тенденції у значеннях коефіцієнтів витратовіддачі АТ «ПУМБ». Так, коефіцієнти віддачі процентних і операційних витрат є від'ємними на протязі аналізованого періоду, що є свідченням того, що Банк не покриває ці витрати за рахунок чистого прибутку. Ситуація з віддачею комісійних витрат є зворотною, Банк має їх оптимізовану величину, яка покривається за рахунок чистого прибутку. Тож, ситуація з процентними і операційними витратами потребує ретельного аналізу менеджментом Банку.

7. АТ «ПУМБ» має достатньо високі показники ефективності здійснення витрат. Так, у 2023р. кожна 1 грн. витрат приносила 0,2364 грн. чистого прибутку, а у 2024р. кожна 1 грн. витрат приносила 0,1963 грн. чистого прибутку. Дуже високим у Банка є показник рентабельності витрат на персонал. Так, у 2023р. 1 грн., витрачена на персонал принесла 1,1351 грн. чистого прибутку, а в 2024р. цей показник склав 0,9047 грн. чистого прибутку на 1 грн., витрачену на утримання персоналу. Високі значення має і показник оперативної ефективності. Так, навіть у складний 2022 рік процентні і комісійні доходи разом у тричі перевищували процентні і комісійні витрати разом. У 2023-2024 рр. цей показник знизився до 2,5 раз перевищення, проте

всеодно від залишається на дуже високому рівні. Коефіцієнт безризикового покриття витрат допомагає оцінити фінансову стабільність та здатність банківської установи покривати свої витрати. Нормативне значення даного коефіцієнту на рівні 10%. Розрахунки даного коефіцієнту по АТ «ПУМБ» за 2022-2024рр. свідчать про більш як 100% покриття витрат власним капіталом Банку, що без сумніву говорить про його фінансову стійкість і ефективне управління витратами.

8. У 2022-2023 рр. доходи банку зростали значно вищими темпами (72,46% проти 49,37%), що і створювало високу прибутковість для АТ «ПУМБ». У 2023 році Банк не лише не покрити збитки від поточної діяльності, але зміг отримати прибуток, який є найвищим за аналізовані періоди. У 2024 році АТ «ПУМБ» за обсягом одержаного прибутку не зміг перевищити показник 2023 р., і ми вже бачимо чому – витрати зростають більшими темпами, ніж доходи.

Для продовження дослідження доцільно розглянути шляхи оптимізації витрат банку, в т.ч. АТ «ПУМБ».

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ АТ «ПУМБ»

3.1 Управління ризиком змін відсоткових ставок АТ «ПУМБ»

Активний розвиток фінансових ринків, їх глобалізація, а також стрімке впровадження новітніх інформаційних технологій сприяли тому, що мінливість та непередбачуваність стали характерними рисами відсоткових ставок. Якщо зниження ризику ліквідності забезпечується завдяки гнучкості сучасного фінансового ринку, то ризик змін процентних ставок, навпаки, має тенденцію до зростання. За умов, коли відсоткові ставки можуть змінюватись ледь не щохвилини, ризик коливань ставок набуває критичного значення, ставши одним із ключових ризиків банківської діяльності.

Ключовий ризик тут полягає в імовірності того, що середня ставка за залученими ресурсами перевищить середню ставку за активами, внаслідок чого банк зазнає прямих фінансових втрат. Це особливо небезпечно, оскільки процентні витрати формують суттєву частину сукупних витрат банку.

Для ефективного контролю за цим ризиком уся сукупність банківських активів і зобов'язань класифікується як чутлива або нечутлива до змін процентної ставки. Часовий горизонт управління активами та пасивами поділяється на окремі інтервали, тривалість яких може бути різною — наприклад, у межах 90 днів. У кожному з інтервалів структура балансу вважається незмінною, що дозволяє управляти обсягами активів і зобов'язань, не враховуючи часовий чинник.

Елемент балансу вважається чутливим до змін відсоткових ставок, якщо:

- дата перегляду плаваючої ставки припадає на відповідний інтервал;
- термін остаточного погашення активу або зобов'язання входить в межі інтервалу;

- передбачена проміжна або часткова виплата основної суми у цьому періоді;
- очікується зміна базової ставки (наприклад, облікової ставки НБУ), яка не підлягає контролю з боку банку.

Для оцінки дисбалансу між активами та зобов'язаннями, чутливими до змін ставок, розраховується показник гепу (GAP):

$$GAP = ЧА - ЧЗ \quad (3.1)$$

де ЧА — чутливі активи,

ЧЗ — чутливі зобов'язання.

Позитивне значення гепу ($ЧА > ЧЗ$) свідчить про перевагу активів, відтак зростання ставок буде вигідним банку. Від'ємний геп ($ЧЗ > ЧА$) навпаки — свідчить про потенційні втрати у разі зростання ставок. Нульовий геп означає збалансовану позицію, за якої маржа банку не змінюється внаслідок коливань відсоткових ставок, але й не зростає за сприятливих умов.

Суть управління гепом полягає в його приведенні у відповідність до прогнозів щодо зміни ставок:

- при додатному гепі підвищення ставок сприяє зростанню маржі, а зниження — її скороченню;
- при від'ємному гепі ефект протилежний: ставки зростають — маржа знижується, ставки знижуються — маржа зростає.

Важливо не лише спрогнозувати зміну ставок, а й адаптувати геп таким чином, щоб зміна ставок сприяла зростанню прибутковості.

Щоб врахувати часову динаміку, обчислюється кумулятивний геп — сукупна різниця між чутливими активами та зобов'язаннями у розбитті на часові інтервали. Це дозволяє не лише оцінити ризик на конкретну дату, а й у часовій перспективі.

Кумулятивний геп — це інтегральний показник відсоткового ризику, що дозволяє банку встановлювати ліміти ризику та формувати відповідну структуру активів і пасивів.

Додатково розраховується коефіцієнт гепу (h):

$$h = \text{ЧА} : \text{ЧЗ}, \quad (3.2)$$

де $h > 1$ — додатний геп,

$h < 1$ — від'ємний геп,

$h = 1$ — нульовий геп.

Однак ні абсолютна величина гепу, ні його коефіцієнт не дають відповіді на запитання, наскільки активи або зобов'язання банку є чутливими до змін процентної ставки. Тому додатково обчислюється індекс відсоткового ризику (ІВР):

$$\text{ІВР} = \frac{\text{KGAP}}{\text{ЧА}} \times 100\% \quad (3.3)$$

де KGAP — кумулятивний геп,

ЧА — обсяг чутливих активів банку.

ІВР показує частку активів або зобов'язань, які можуть змінити свою вартість під впливом ринкових ставок і вплинути на фінансовий результат. Банк самостійно встановлює допустимий рівень ІВР, що відповідає його апетиту до ризику.

Окрім оцінки ступеня ризику, метод кумулятивного гепу дозволяє приблизно оцінити, як зміна процентної ставки (Δr) вплине на прибутковість банку:

$$\Delta \text{П} \approx \Delta r \cdot \text{KGAP} \quad (3.4)$$

де $\Delta \text{П}$ — зміна процентного прибутку,

Δr — зміна ставки в базисних пунктах.

Знак результату (позитивний або негативний) свідчить про потенційний вплив на прибуток: позитивне $\Delta \text{П}$ — очікуване зростання прибутковості, від'ємне — збитки від зміни ставок.

Таким чином, ефективне управління гепом дозволяє банкам не лише знижувати ризики, пов'язані з коливаннями ставок, але й цілеспрямовано використовувати зміни ринку для підвищення своєї дохідності.

Незалежно від того, додатній чи від'ємний геп має банк, чим більший розмір гепу, тим вищий рівень процентного ризику приймає на себе банк і тим більше змінюється маржа. Для проведення аналізу процентного ризику АТ «ПУМБ» розрахуємо показники чистої процентної маржі та чистого спреду (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Розрахунок показника чистої процентної маржі та процентного спреду АТ «ПУМБ» за 2022-2024 рр.

Показник	Одиниці виміру	Формула розрахунку	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.01.2024	Станом на 01.01.2025
Активи (А)	тис. грн.	-	111974220	153334846	186582566
Кредити надані (К)	тис. грн.	-	43770237	52058047	66920439
Депозити залучені (Д)	тис. грн.	-	30321483	50641736	49124601
Процентний дохід (ПД)	тис. грн.	-	14895381	20264550	23212912
Процентні витрати (ПВ)	тис. грн.	-	4740903	7899066	8562794
Чистий процентний дохід (ЧПД)	тис. грн.	ПД-ПВ	10154478	12365484	14650118
Чиста процентна маржа, %	%	ЧПД/А	9,07	8,06	7,85
Чистий спред, %	%	(ПД/К)-(ПВ/Д)	18,00	23,00	18,00

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Аналіз процентної маржі дозволить зробити висновки щодо прибутковості банку. Показник процентного спреду відображає, наскільки успішно банк виконує функцію посередника між вкладниками і позичальниками. Дані таблиці 3.1 свідчать про падіння обсягів чистої процентної маржі. Так, у 2024 р. чиста процентна маржа зменшилась на 1,22% в порівнянні з 2022 р. Зменшення процентних ставок за активними операціями та їх одночасне підвищення за коштами клієнтів, як ми спостерігаємо це у 2023-2024 рр., неминуче призводить до зменшення розміру чистої процентної маржі.

Чистий спред відображає рівень узгодженості відсоткової політики

банку по кредитним і депозитним операціям. Цей показник за всі досліджувані роки відповідає нормі (рекомендоване значення чистого спреду становить не менше 1,25%).

Для проведення геп-аналізу процентного ризику АТ «ПУМБ» розрахуємо показники GAP, кумулятивного GAP, коефіцієнту GAP, та індексу процентного ризику станом на 01.01.2025 року (табл. 3.2, додатки А-Д, Т).

Таблиця 3.2

**Групування активів та пасивів АТ «ПУМБ» за періодами
переоцінювання та розрахунок показників геп-аналізу станом на
01.01.2025р.**

Показник	Формула розрахунку	Одиниці виміру	До 1 міс. та на вимогу	1-3 міс.	3-6 міс.	6-12 міс	Більше 12 міс.	Усього
Чутливі активи (ЧА)	-	тис. грн.	31061248	1903772	23330497	22559568	29381005	108236090
Чутливі зобов'язання (ЧЗ)	-	тис. грн.	135569469	13106792	6499757	5283754	751909	161211681
GAP	ЧА - ЧЗ	тис. грн.	(104508221)	(11203020)	16830740	17275814	28629096	(52975591)
Кумулятивний GAP	ЧА - ЧЗ (переоцін.)	тис. грн.	(104508221)	(115711241)	(98880501)	(81604687)	(52975591)	-
Коефіцієнт GAP	ЧА/ЧЗ	-	0,23	0,15	3,59	30,00	39,08	0,67
Індекс процентного ризику (IBR), %	GAP/ЧА	%	-3,36	-5,88	0,72	0,77	0,97	-0,48

Джерело: складено автором за даними [33-35]

Отже, за результатами розрахунків табл. 3.2 можна зробити висновок, що АТ «ПУМБ» станом на 01.01.2025 р. має загальне значення ГЕПу від'ємним. При від'ємному ГЕПі у банку більше чутливих пасивів, ніж активів. У цьому випадку при зростанні процентних ставок чистий процентний доход зменшується, а при зменшенні процентних ставок збільшується. ГЕП у періоді до місяця та від 1 до 3 є від'ємним, що свідчить про наявність невідповідності процентних ставок у ці періоди із збільшенням їх кумулятивної невідповідності.

У випадку, коли геп (GAR) є від'ємним, це свідчить про перевищення обсягу процентно-чутливих зобов'язань банку над відповідними активами. Така ситуація призводить до того, що у разі підвищення ринкових процентних ставок витрати банку на обслуговування своїх зобов'язань зростають швидше, ніж доходи від активних операцій, що негативно впливає на чистий процентний дохід. Натомість, за умов зниження ставок, спостерігається зворотний ефект: економія на процентних витратах перевищує втрати в доходах, забезпечуючи зростання чистого процентного прибутку.

Наявність від'ємного гепу у часових інтервалах до одного місяця та від одного до трьох місяців свідчить про дисбаланс строковості між активами і зобов'язаннями та нарощення кумулятивної відсоткової невідповідності. Такий дисбаланс пояснюється тим, що значна частка фінансування банку припадає на строкові зобов'язання терміном до трьох місяців – переважно за рахунок коштів клієнтів та міжбанківських запозичень. Разом з тим, керівництво банку не розглядає цю ситуацію як ризикову, оскільки висока диверсифікація вкладників (за типами та кількістю) забезпечує стабільність і прогнозованість цих джерел фінансування.

Водночас у проміжку від трьох місяців до одного року та понад цей термін спостерігається позитивне значення гепу, що свідчить про перевагу чутливих активів над пасивами у цих періодах та зменшення кумулятивного розриву між доходними та витратними інструментами. Це підтверджується розрахованим коефіцієнтом гепу, який перевищує одиницю, що є ознакою позитивної геп-позиції.

Однак, ні абсолютна величина кумулятивного гепу, ні сам коефіцієнт не дають чіткого уявлення про ступінь ризику, пов'язаного зі зміною ринкових ставок. Для більш точного вимірювання використовується індекс відсоткового ризику, який показує, яка частка активів або зобов'язань банку піддається потенційній переоцінці у відповідь на зміну процентної ставки.

Визначення допустимого рівня цього індексу дозволяє банку керувати своєю чутливістю до ринкових коливань, зберігаючи прийнятний рівень ризику.

Щодо ПАТ «ПУМБ», можна зазначити, що рівень процентного ризику є доволі високим. У разі збереження невизначеності щодо напрямку зміни ставок доцільним кроком є переведення гепу до нульового значення. Такий підхід дозволяє зменшити ризики втрат від несприятливих змін ринку та зберегти стабільність чистого процентного доходу.

У підсумку, метод кумулятивного гепу виступає ефективним інструментом управління активами та зобов'язаннями. Його застосування дозволяє банку не лише підтримувати збалансованість структури балансу з метою максимізації прибутковості, а й своєчасно реагувати на ризики ліквідності та процентної волатильності, забезпечуючи фінансову стабільність у мінливому ринковому середовищі.

За допомогою цього методу можливо обрахувати приблизне значення зміни процентного прибутку у випадку падіння відсоткових ставок, наприклад, на 2% протягом найближчих 1-6 місяців за формулою 3.4. Маємо:

$$\Delta\P = 0,02 \times 3482672 = 69653,44 \text{ (тис. грн.)}$$

А якщо відсоткові ставки зменшаться на 2% в періоді від 6-х до 12 місяців, тоді зміна процентного прибутку складе:

$$\Delta\P = 0,02 \times 9754825 = 195096,50 \text{ (тис. грн.)}$$

Процентна політика банку спрямована на досягнення фінансової ефективності, стійкого зростання прибутковості та забезпечення збалансованого розвитку активів, зобов'язань і капіталу. Основна мета такої політики — зміцнення системи управління ризиками, що є невід'ємною складовою банківської діяльності, а також захист інтересів акціонерів, вкладників і клієнтів банку.

Для забезпечення ефективного управління ризиками в банку впроваджено чіткий розподіл функцій між органами управління, зокрема між Правлінням банку та профільними комітетами.

Правління виступає як виконавчий орган і відповідає за поточне стратегічне та фінансове управління, організацію діяльності банку, реалізацію визначених стратегічних пріоритетів. Профільні комітети забезпечують впровадження ефективної фінансової політики, дотримання принципів диверсифікації та мінімізації ризиків з метою досягнення стабільних результатів.

Кредитний комітет відповідає за оцінку кредитних і інвестиційних ризиків, формування кредитного портфеля, аналіз якості активів, а також ухвалення рішень щодо створення резервів на покриття можливих втрат від знецінення активів.

Комітет з управління активами і пасивами аналізує структуру балансу за строками, розробляє пропозиції з усунення часових розривів між активами і зобов'язаннями, формує рекомендації щодо відсоткової політики, мінімально допустимого рівня маржі, спреду та встановлює операційні ліміти за окремими інструментами. Також комітет контролює дотримання економічних нормативів, регламентованих НБУ, та відповідає за оптимізацію грошових потоків і підтримання платоспроможності банку.

Тарифний комітет проводить аналіз ринкової привабливості тарифів, співвідношення собівартості банківських послуг та їх комерційної ефективності, формує цінову політику банку та ухвалює рішення щодо актуальності діючих тарифів.

Управління активами та пасивами банку базується на прагненні досягти оптимального співвідношення прибутковості та ризиків. Приймаючи рішення, банк оцінює доцільність взяття на себе певного рівня ризику, використовуючи комплекс інструментів фінансового менеджменту.

Функція управління ризиками передбачає постійний моніторинг використання грошових ресурсів, аналіз ризикованості активних операцій, вивчення результатів діяльності банку, а також оцінку впливу внутрішніх і зовнішніх факторів. На основі цього аналізу формуються пропозиції до Комітету з управління активами і пасивами щодо зміни параметрів

процентної політики, виходячи з облікової ставки НБУ та ситуації на ринку фінансових ресурсів.

У цьому контексті геп виступає індикатором чутливості банку до змін ринкових процентних ставок протягом певного часового інтервалу. Основне завдання управління гепом — забезпечити відповідність між його структурою та прогнозованим напрямом і динамікою зміни ставок. Ключовою умовою ефективного застосування такого підходу є наявність достовірного економічного прогнозу. У разі високої ринкової невизначеності найбільш безпечним є дотримання стратегії нульового гепу, що дозволяє знизити ризик втрат, пов'язаних із процентною волатильністю.

3.2 Шляхи вдосконалення управління витратами АТ «ПУМБ»

Оскільки банківська установа виконує функцію фінансового посередника, процес трансформації залучених коштів і капіталу у прибуткові активи можна розглядати як специфічну форму виробничої діяльності. У цьому контексті питання підвищення ефективності витрат і досягнення ефекту масштабу шляхом розширення банківських послуг набуває особливої актуальності. Ефективне управління витратами та вміння досягати економії в межах цього «виробничого процесу» є визначальними факторами конкурентоспроможності банку. Крім того, дохідність банку і, відповідно, вигоди для акціонерів безпосередньо залежать від здатності мінімізувати витрати.

У банківському обліку традиційно розрізняють процентні та непроцентні витрати. До останніх відносять витрати на оплату праці, комісійні, витрати на утримання приміщень і обладнання, а також інші супутні витрати. Найбільшу частку серед непроцентних витрат, як правило, становить заробітна плата, на яку припадає близько 10–25% доходів банку. Загалом, частка непроцентних витрат варіюється в межах 20–40% від

сукупних банківських доходів. У результаті, близько 70% залишку доходів спрямовується на покриття процентних витрат, сплату податків, формування прибутку та приріст капіталу.

Оскільки банки мають обмежений вплив на процентні витрати, увага управлінців здебільшого зосереджується на оптимізації непроцентних витрат. Традиційні підходи включають оптимізацію оподаткування, зменшення мережі відділень або скорочення персоналу. Проте для банків, які активно розвиваються, як-от АТ «ПУМБ», такі підходи не завжди доцільні. Розширення мережі, зростання операційного навантаження та орієнтація на продаж банківських продуктів передбачають потребу в системі мотивації працівників, а не в їх скороченні.

В умовах зростання масштабів діяльності доцільним стає впровадження елементів управлінського обліку, зокрема системи «директ-костинг». Цей підхід дозволяє аналізувати поведінку витрат у залежності від обсягів послуг, що надаються, а також визначати точку беззбитковості банку, яка може виступати аналітичним орієнтиром у системі управління активами і зобов'язаннями.

Із погляду комплексного управління ресурсами доцільно виділити дві базові моделі поведінки банку на фінансовому ринку, які відображають стратегічний вибір між прибутковістю та ризиком (рис. 3.1):

1. **Модель максимізації прибутку:** банк прагне досягти максимальної доходності, встановлюючи гранично допустимий рівень ризику (P'). У цій моделі переважають незбалансовані методи управління активами і пасивами з обмеженим хеджуванням ризиків.

2. **Модель мінімізації ризику:** банк націлений на зниження рівня ризиків, забезпечуючи при цьому підтримання прибутковості на визначеному рівні (P''). Цей підхід передбачає стабілізацію фінансових результатів і використовує збалансовані стратегії управління активами і зобов'язаннями, включаючи активне хеджування.

Використання економіко-математичних методів дозволяє точно

формалізувати цілі банку та ув'язати їх із зовнішніми умовами — вимогами регулятора, очікуваннями клієнтів і акціонерів. Зокрема, можливе застосування лінійних регресійних моделей для планування на основі залежності між обсягом залучених ресурсів і основними фінансовими показниками.

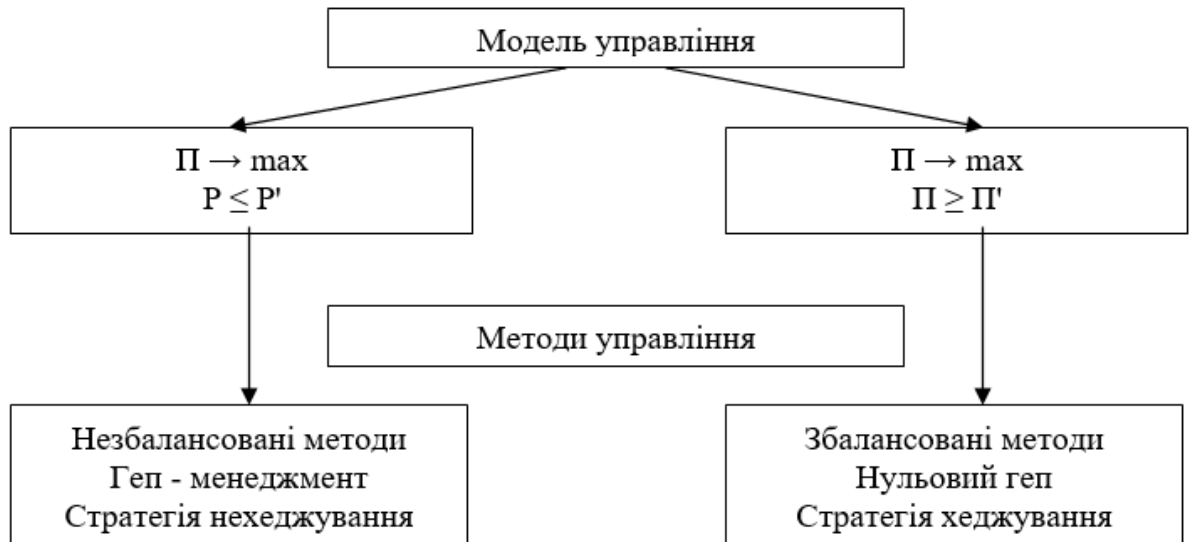

Рис. 3.1. Моделі та методи управління активами і пасивами

Джерело: складено автором на основі [39]

Такий підхід реалізується у три етапи, а саме:

- визначення залежності між обсягом залучених коштів і витратами банку;
- встановлення взаємозв'язку між залученими ресурсами та доходами банку;
- аналіз зв'язку між ресурсною базою банку та його чистим прибутком.

Завдяки подібному моделюванню банк отримує можливість приймати обґрунтовані стратегічні рішення на основі прогностичної аналітики, що дозволяє не лише зберігати стабільність, а й забезпечувати динамічний розвиток фінансової установи.

Залежність між обсягом залучених коштів (ресурсів) та витратами має такий вигляд:

$$BB = B \times K + УП, \quad (3.5)$$

де ВВ - валові витрати;

В - середня процентна ставка за пасивними операціями банку;

К - обсяг залучених коштів (ресурсів);

УП - умовно-постійні витрати.

До умовно-постійних витрат у даному випадку відносять адміністративні та комісійні витрати. Залежність між обсягом залучених коштів (ресурсів) та доходами банку має такий вигляд:

$$ВД = Д \times (1 - Н) \times К + [Д \times ВК + КД], \quad (3.6)$$

де ВД - валові доходи;

Д - середня дохідність активних операцій банку;

Н - норма обов'язкового резервування;

К - обсяг залучених коштів (ресурсів);

ВК - вільний власний капітал (власний капітал, що використовується у доходних активних операціях);

КД - комісійні та інші доходи.

Графічно моделі 3.8 та 3.9 подано на графіку (рис. 3.2).

За допомогою графіка фінансовий результат визначається як різниця між координатами Y прямої валових доходів та прямої валових витрат для кожного обсягу залучених коштів (ресурсів) (координати X).

За графіком можна відразу визначити критичний обсяг залучених коштів (ресурсів) ($x_{кр}$), тобто мінімальний обсяг залучених коштів (ресурсів), який дає змогу банку за даного обсягу умовно-постійних витрат працювати беззбитково.

Залежність між обсягом залучених коштів (ресурсів) та фінансовим результатом (прибутком) банку визначається шляхом по членного вирахування моделі 3.5 із моделі 3.6:

$$\Phi P = ВД - ВВ, \quad (3.7)$$

де ФР - фінансовий результат банку (прибуток).

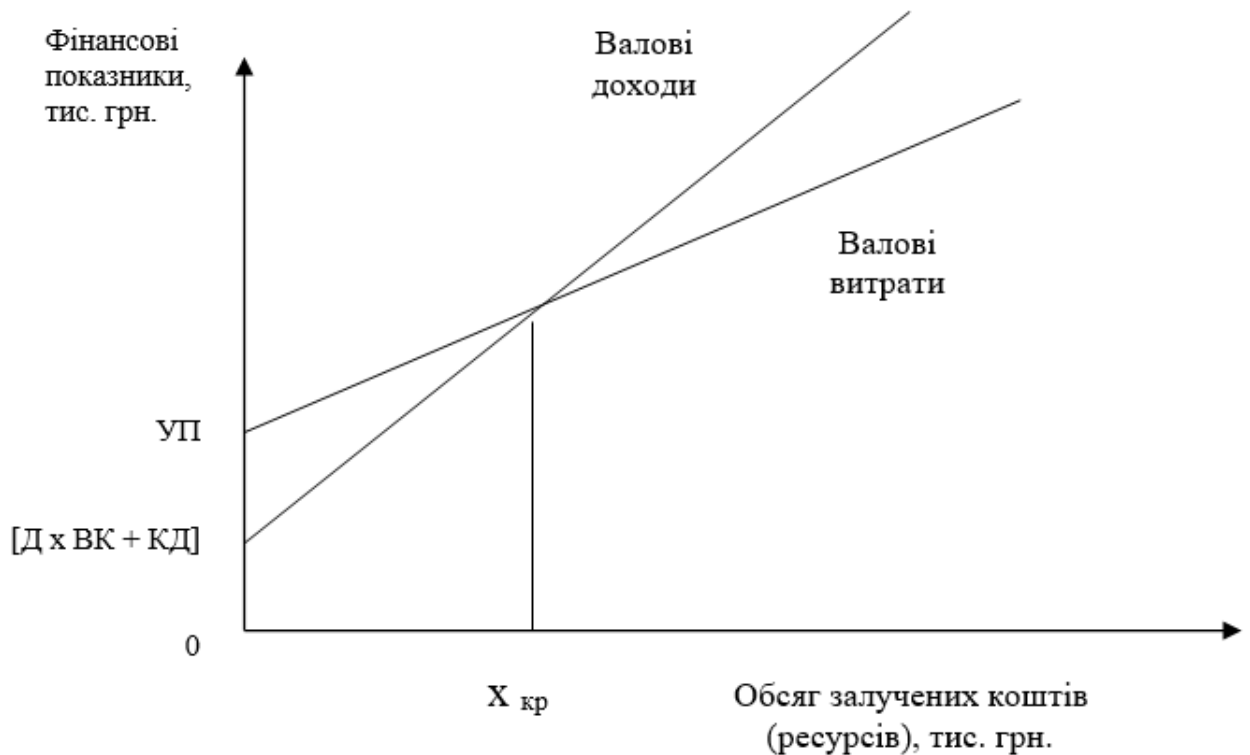

Рис. 3.2. Залежність між обсягом залучених коштів (ресурсів) та фінансовими показниками діяльності комерційного банку

Джерело: складено автором на основі [39]

Оцінка параметрів моделей 3.5, 3.6 та 3.7 здійснюється за допомогою інструментів кореляційно-регресивного аналізу. Запишемо лінійно-регресійну модель у загальному вигляді:

$$y = a_1 * x + a_0, \quad (3.8)$$

де y - функція (валові доходи або валові витрати);

x - аргумент (обсяг залучених коштів (ресурсів));

a_1 та a_0 - параметри, що розраховуються.

Оцінка параметрів залежності між обсягом залучених коштів (ресурсів) та фінансовими показниками діяльності комерційного банку дає можливість:

- визначити поріг беззбитковості банку, тобто мінімальний обсяг залучених банком коштів (ресурсів), що дає змогу за даного обсягу умовно-постійних витрат працювати беззбитково;

- скласти прогноз щодо фінансових показників діяльності банку у разі зростання(зменшення) обсягу залучених коштів (ресурсів);

- визначити рівень обсягу залучених коштів (ресурсів), необхідного для виконання планових показників діяльності банку щодо доходів, витрат, прибутків;

- визначити фінансові наслідки зміни ставок на фінансових ринках, норм резервування тощо.

На основі запропонованих моделей розрахуємо залежність між обсягом залучених коштів (ресурсів) та доходами, витратами, прибутком АТ «ПУМБ». Як вихідні данні було використано фінансові показники діяльності банку за 2024 р., наведені у додатках Д, Ж, К, Л, М, Н, П, Р - доходи, витрати та залучені кошти (поточні та строкові кошти клієнтів).

Рівняння залежності між обсягом залучених коштів (ресурсів) та обсягом валових витрат для АТ «ПУМБ» описується моделлю 3.9:

$$BV = 0,0520 \times K + 11516450 \quad (3.9)$$

Рівняння залежності між обсягом залучених коштів (ресурсів) та обсягом валових доходів АТ «ПУМБ», описується моделлю 3.10:

$$VD = 0,0232 \times (1 - 0,1583) \times K + 21810766 \quad (3.10)$$

Нижче наведено результати розрахунку моделі залежності між обсягом залучених коштів (ресурсів) та фінансовим результатом (прибутком) для АТ «ПУМБ»:

$$\begin{aligned} \Phi P &= (0,2649 \times (1 - 0,1583) \times K + 21810766) - (0,0520 \times K + 11516450) \\ \Phi P &= 0,1710 \times K + 10294316 \end{aligned} \quad (3.11)$$

Моделі 3.8, 3.9, 3.10, 3.11 інтерпретуються таким чином:

0,0520 або 5,20%- середня процентна ставка за залученими коштами, тобто вони досить "дешеві";

11516450 - умовно-постійні витрати, тис. грн.;

0,2649 або 26,49% - середня доходність за активними операціями;

0,1583 або 15,83% - норма обов'язкового резервування (середня за період);

21810766 - комісійні та інші доходи, тис. грн.;

0,1710 або 17,10% - чистий спред операцій банку.

Критичний мінімальний обсяг залучених коштів для банку згідно формули (3.15) становить:

$$K_{кр} = 0,1710 \times K = 0,1710 \times 154148828$$

$$K_{кр} = 26359449,59 \text{ (тис. грн.)}$$

Це означає, що при меншому розмірі залучених ресурсів АТ «ПУМБ», за інших рівних умов, може мати збитки.

Отже, моделі залежності між обсягом залучених коштів (ресурсів) та фінансовими показниками діяльності комерційного банку дають змогу керівництву здійснювати планування та прогнозування як фінансових показників (доходів, витрат, прибутку), так і необхідного обсягу залучених банком коштів (ресурсів), умовно-постійних витрат, комісійних та інших доходів, а також регулювати процентну і тарифну політику установи.

Висновки до розділу 3

Дослідження, проведені щодо напрямків оптимізації витрат комерційного банку, дозволяють зробити наступні висновки:

1. Під час здійснення пасивних операцій комерційні банки можуть стикатися з проблемою наявності відсоткового ризику, тому необхідно проводити постійну оцінку його рівня. Аналіз рівня процентного ризику

показав, що АТ «ПУМБ» має позитивні значення процентної маржі, чистого спреда, що свідчить про прибутковість банківських операцій. Аналіз ГЕПу дає підстави стверджувати, що загальне його значення є негативним, а значить чутливі до змін відсоткових ставок пасиви перевищують за розмірами чутливі до відсоткових ставок активи. У цьому випадку при зростанні процентних ставок чистий процентний дохід зменшується, а при зменшенні процентних ставок збільшується. В цілому, процентний ризик АТ «ПУМБ» є доволі високим, про що свідчать дані показника коефіцієнта процентного ризику. Так, у АТ «ПУМБ» цей показник за всіма видами коштів, що розподілені за строками, є від'ємним. Однак, в ситуації невизначеності напрямку можливої зміни ринкової процентної ставки доцільно перейти до $GAP=0$, поки ситуація не стане прозорою.

2. Оскільки банківські менеджери мало що можуть зробити з процентними витратами, вони як правило, рекомендують знижувати витрати шляхом планування податків, скороченням філій або чисельності персоналу. Але такий підхід не є актуальним для банків, що розвиваються, яким, наприклад, є АТ «ПУМБ». Розширення мережі, зростання операційного навантаження та орієнтація на продаж банківських продуктів передбачають потребу в системі мотивації працівників, а не в їх скороченні. У такій ситуації на допомогу банкірам приходять планування разом із математичним моделюванням. Банкам рекомендується використовувати елементи системи "директ-костінг". Головна увага у цій системі приділяється вивченню поведінки витрат в залежності від обсягів виробництва. Завдяки цій системі можна розрахувати точку беззбитковості банку, яка буде являтися ще й елементом системи управління активами та пасивами.

3. У якості одного із шляхів оптимізації діяльності банку запропоновано використання економіко-математичного моделювання для підрахунку необхідного обсягу залучених коштів банку з метою оптимізації процентних витрат банку, умовно-постійних витрат, комісійних та інших доходів, а також регулювати процентну і тарифну політику установи.

Критичний мінімальний обсяг залучених коштів для банку становить 26359449,59 тис. грн.. Це означає, що при меншому розмірі залучених ресурсів АТ «ПУМБ», за інших рівних умов, може мати збитки.

ВИСНОВКИ

Витрати присутні у будь-якій діяльності. Банківська справа відрізняється високо індивідуальним характером обслуговування. Банківські операції відрізняються певною специфікою, тому є необхідність введення їх специфічної класифікації. Витрати банку можна поділити на: банківські та небанківські, операційні та неопераційні, процентні та непроцентні, тощо. Як і уся банківська діяльність, витрати банку підлягають жорсткому регулюванню з боку НБУ, Кабінету Міністрів України, Верховної ради. Регламентуються бухгалтерський облік витрат, процес розподілу витрат (обрання бази розподілу), ставки витрат по розрахунково-касовому обслуговуванню НБУ, за право користуватися Депозитарієм НБУ, за інкасацією та перевезення готівки. Регламентується порядок розмір плати за користування бюджетними коштами, розміри відрахувань до резервних фондів, тощо. До того ж банк, як будь-яке підприємство, сплачує податки на загальних підставах. Суми цих податків та порядок їх обрахунку регулюються законодавчими та нормативними актами України.

Аналіз витрат банку здійснюється з метою визначення напрямків та можливостей збільшення прибутку банку на основі ефективного управління витратами. Даний аналіз здійснюється за двома напрямками: загальний аналіз та факторний аналіз витрат.

Для визначення необхідних витрат та відповідних фінансових результатів, надходження кореляції та обґрунтування фінансового виконання альтернативних рішень на різних стадіях аналізу витрат можуть застосовуватися статистичні методи та математична статистика. До них відносяться: метод кривих зростання продуктивності, лінійне програмування, метод планування витрат, метод оцінки та переглядання планів, метод “мінімакс”, та ін.

До того ж, доцільно враховувати макроекономічні особистості формування витрат у банках. Так, наприклад, експерти The World Bank

горять, що "...багато проблем, з якими стикаються українські банки, можуть бути представлені, як проблеми, які збільшують їх витрати". Якщо в цілому характеризувати витрати українських банків, то вони формувалися, в основному за рахунок непроцентних витрат. Це є позитивним моментом, адже процентні витрати не підлягають регулюванню і висока питома вага непроцентних витрат дає банкам більше шансів знайти можливості скорочення витратності діяльності.

Робота виконувалася на прикладі АТ «ПУМБ». Аналіз витрат АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки показав, що найбільша питома вага у загальному обсязі приходиться на непроцентні витрати і протягом аналізованого періоду ця вага трималася на рівні 57%, зменшувалася з 57,68% у 2022 році до 52,80% у 2023 році, проте у 2023р повернулася до рівня 57%. Тобто саме непроцентні витрати займають все більш значну позицію у загальній сумі витрат банку. Переважання непроцентних витрат в загальній структурі витрат банку є позитивним моментом, адже це додає більше можливостей в управлінні витратами, оскільки процентні витрати не підлягають оперативному управлінню.

Серед непроцентних витрат значну питому вагу займають адміністративні та інші операційні витрати (45,86% від загальної суми витрат на кінець 2024 р.). Серед цих витрат найбільш великими є витрати на утримання персоналу банку, питома вага цих витрат у загальній сумі витрат банку на кінець 2024 р. становить 47,30% від загальної суми. Проте в порівнянні з минулим роком питома вага витрат на утримання персоналу зменшилася на 2,17%. Це стало результатом перерозподілу питомої ваги серед інших груп витрат, адже в абсолютному виразі витрати на оплату праці у АТ «ПУМБ» лише зростають протягом аналізованих періодів.

У 2022-2024 роках постійно зростають витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів в абсолютному виразі. Так, з 2022 року по кінець 2024 ці витрати зросли на 535734 тис. грн.. Це пов'язане із зростанням потужності та розгалуженості мережі банку, яку необхідно забезпечувати

основними фондами. Стосовно амортизації, то вона аналогічно мала тенденцію до збільшення у 2024р. на 1071152 тис. грн. в порівнянні з 2022 роком. Це відбулося тому що щорічно, станом на грудень поточного року відбувається незалежна оцінка будівель та інвестиційної нерухомості АТ «ПУМБ», за результатами якої здійснюється переоцінка власних будівель Банку, приймаються рішення про амортизацію таких будівель.

На кінець 2024 р. питома вага комісійних витрат склала 11,49% від загальних витрат банку. Серед цих витрат найбільшу питому вагу займають комісійні витрати за розрахунковими операціями з платіжними картками (73,87%).

АТ «ПУМБ» має достатньо високі показники ефективності здійснення витрат. Так, у 2023р. кожна 1 грн. витрат приносила 0,2364 грн. чистого прибутку, а у 2024р. кожна 1 грн. витрат приносила 0,1963 грн. чистого прибутку. Дуже високим у Банка є показник рентабельності витрат на персонал. Так, у 2023р. 1 грн., витрачена на персонал принесла 1,1351 грн. чистого прибутку, а в 2024р. цей показник склав 0,9047 грн. чистого прибутку на 1 грн., витрачену на утримання персоналу.

Високі значення має і показник оперативної ефективності. Так, навіть у складний 2022 рік процентні і комісійні доходи разом у тричі перевищували процентні і комісійні витрати разом. У 2023-2024 рр. цей показник знизився до 2,5 раз перевищення, проте всеодно від залишається на дуже високому рівні. Коефіцієнт безризикового покриття витрат допомагає оцінити фінансову стабільність та здатність банківської установи покривати свої витрати. Нормативне значення даного коефіцієнту на рівні 10%. Розрахунки даного коефіцієнту по АТ «ПУМБ» за 2022-2024рр. свідчать про більш як 100% покриття витрат власним капіталом Банку, що без сумніву говорить про його фінансову стійкість і ефективне управління витратами.

У 2022-2023рр. доходи банку зростали значно вищими темпами (72,46% проти 49,37%), що і створювало високу прибутковість для АТ «ПУМБ». У 2023 році Банк не лише не покрити збитки від поточної

діяльності, але зміг отримати прибуток, який є найвищим за аналізовані періоди. У 2024 році АТ «ПУМБ» за обсягом одержаного прибутку не зміг перевищити показник 2023 р., і ми вже бачимо чому – витрати зростають більшими темпами, ніж доходи.

Мають місце негативні тенденції у значеннях коефіцієнтів витратовіддачі АТ «ПУМБ». Так, коефіцієнти віддачі процентних і операційних витрат є від'ємними на протязі аналізованого періоду, що є свідченням того, що Банк не покриває ці витрати за рахунок чистого прибутку. Ситуація з віддачею комісійних витрат є зворотньою, Банк має їх оптимізовану величину, яка покривається за рахунок чистого прибутку. Тож, ситуація з процентними і операційними витратами потребує ретельного аналізу менеджментом Банку.

Банківська система України розвивається, змінюються також і методи оцінки ефективності діяльності комерційного банку. Визначні фахівці розробляють їх спираючись на міжнародний досвід. Особливого значення це набуває в управлінні банківськими ризиками, зокрема процентним. В роботі був оцінений процентний ризик АТ «ПУМБ» за допомогою метода управління гепом.

Оцінювання показало, що АТ «ПУМБ» має проблеми з коштами до 1 місяцю, та від 1 місяцю до 3-х. Однак, якщо в цей час відсоткові ставки на ринку знижуватимуться, то маржа АТ «ПУМБ» зростатиме і навпаки.

АТ «ПУМБ» має загальне значення гепу негативним. Це означає, що із зростанням процентних ставок на ринку маржа АТ «ПУМБ» буде зменшуватися, а при їх зниженні – збільшуватися. Таким чином, для банку не так вже й важливо, як змінюються відсоткові ставки на ринку. Головне - щоб геп відповідав тому напрямку руху ставок, який забезпечить підвищення прибутку, тобто був додатним за підвищення ставок і від'ємним - за їх зниження.

В цілому, процентний ризик АТ «ПУМБ» є низьким, про що свідчать дані показника коефіцієнта процентного ризику. Так, в АТ «ПУМБ» цей показник за всіма видами коштів, що розподілені за строками, є від'ємним.

Якщо аналізувати індекс процентного ризику, то, як правило, працюючі банківські установи встановлюють ліміт IBR на рівні 10%. За умов, що АТ «ПУМБ» візьме до уваги такий рівень ліміту, то аналіз даних дає змогу зазначити, загалом установа не додержується встановленого ліміту, адже загальний IBR заходиться на рівні -0,48%. Така ситуація для АТ «ПУМБ» є неприпустимою і вимагає від менеджменту банку оперативних дій по усуненню такого дисбалансу.

Оскільки банківські менеджери мало що можуть зробити з процентними витратами, вони повинні приділяти більш уваги плануванню процентних витрат. За допомогою математичного моделювання в роботі був розрахований необхідний обсяг залучених коштів, при якому за інших рівних умов АТ «ПУМБ» може мати збитки. Ця сума складає 26 359 449,59 тис. грн., що є значно меншою величиною ніж фактичний рівень залучених коштів, тому АТ «ПУМБ» поки не загрожує збитковість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України. Постанова Правління НБУ від 27.02.2018 №17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text> (дата звернення: 21.04.2025).
2. Jae K. Shim, Joel G. Siegel (2000) *Modern Cost Management and Analysis* Barrons Educational Series, p. 346.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 №996-XIV (в редакції від 03.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 21.04.2025).
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Видавничий центр «Академія». 2014. Т. 1. 864 с.
5. Костюк В.А., Дятленко В.Є. Управління доходами та витратами банку. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 12. С. 150-154.
6. Буєвич С.Ю., Королев О.Г. Аналіз фінансових результатів банківської діяльності. навч. посіб. Київ: Кнорус, 2015. 160 с.
7. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності. Київ: КНЕУ, 2013. 347 с.
8. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. / уклад. Н.О. Станіславчук. Умань: Візаві. 2018. 191 с.
9. Криклій О.А., Тремба Т.О. Аналіз витрат банків України та факторів впливу на їх формування. *Ефективна економіка*. 2018. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/55.pdf (дата звернення: 28.04.2025).
10. Костюк В.А., Стеренчук М.М. Управління доходами і витратами банку. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Випуск 6(23). С. 230-233.
11. План рахунків бухгалтерського обліку банків України. Постанова Правління НБУ від 11.09.2017 №89 (в редакції від 02.12.2022). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

12. Нападовська Л.В. Управлінський облік: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта. 2000. 450 с.

13. Неізнана О.В. Аспекти застосування процесу бюджетування в сфері управління банком. *Фінанси, облік і аудит*. Зб. наук. праць. Випуск 4. Київ: КНЕУ. 2004. с. 142-150.

14. Про банки і банківську діяльність. Закон України №2121-III від 07.12.2000 (в редакції від 10.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

15. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Наказ Міністерства Фінансів України від 31.12.1999 р. №318 (в редакції від 03.11.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

16. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. Постанова Правління НБУ №65 від 19.05.2020 р. (в редакції від 08.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

17. Про звичайну процентну ставку за депозит в національній валюті. Лист НБУ № 14-110/1912-5035 від 10.07.1997 (поточна редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5035500-97#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

18. Національний банк України. Офіційна сторінка. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 28.04.2025).

19. Цивільний кодекс України. Закон України №435-IV від 16.01.2003 (в редакції від 09.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

20. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу. Постанова Правління НБУ №346 від 17.08.2012 р. (в редакції від

05.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

21. Деякі питання казначейського обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів. Постанова КМУ від 01.03.2001р. №200 (в редакції від 23.09.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

22. Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні. Постанова Правління НБУ №806 від 11.12.2014р. (в редакції від 01.04.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

23. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Постанова Правління НБУ №64 від 11.06.2018р. (в редакції від 01.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

24. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Постанова Правління НБУ №351 від 30.06.2016р. (в редакції від 25.02.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

25. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб. Закон України від 23.02.2012р. №4452-VI (в редакції від 19.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

26. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Офіційна сторінка. URL: <https://www.fg.gov.ua/> (дата звернення: 28.04.2025).

27. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010р. №2755-VI. (в редакції від 01.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.04.2025).

28. Пришляк Г.В. Концепція класифікації витрат для оптимізації управління діяльністю банку. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2019. №24. с. 340-346.

29. Марченко А.А. Сучасні тенденції управління витратами банківської установи. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 23. С. 293–298.

30. Фітас Н.Ю. Оптимізація витрат банківських установ в умовах кризи. *Вісник Української академії банківської справи*. 2012. № 2 (33). с. 33-37

31. Сисоєнко І. А., Карлюка Д. О. Аналіз процентних та комісійних витрат банківської установи. *Економічний простір*. 2022. №179. С. 116-120.

32. Перший український міжнародний банк (ПУМБ). Офіційна сторінка. URL: <https://www.pumb.ua/> (дата звернення: 10.05.2025).

33. Фінансова звітність 2024 ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_2024%20fuib%20ua%20ifrs_fs%20&%20mr.pdf?v=638816360150137421 (дата звернення: 10.05.2025).

34. Фінансова звітність 2023 ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_fuib_23fsu_isa_ukr.pdf?v=638497404704089380 (дата звернення: 10.05.2025).

35. Фінансова звітність 2022 ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_fuib_22fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638187983750048055 (дата звернення: 10.05.2025).

36. Корват О. В., Філіпченко К. О. Статистичний аналіз доходів і витрат банку. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. № 4 (27). С. 118-124.

37. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. Т. 2: Управління ринковими ризиками та ризиками системних характеристик / А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. 299 с.

38. Мудра Р.Р. Ефективність функціонування банків України на ринку банківських продуктів і послуг. *Економіка і суспільство*. 2018. №27. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/85.pdf (дата звернення: 20.05.2025).

39. Растяпін В., Бубенко О. Планування фінансових показників діяльності комерційних банків на основі лінійних регресійних моделей. *Вісник НБУ*. 2001. №6. с. 21.

40. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2004. 468 с.

07.06.2025р.

Гурін В.В.

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2021 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2021 рік	2020 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	21 326 213	14 534 838
Кредити та аванси банкам	7	2 802 502	1 486 374
Інвестиції в цінні папери	8	23 142 132	18 454 704
Кредити та аванси клієнтам	9	53 086 793	37 573 208
Похідні фінансові активи	18	10 814	9 492
Інші фінансові активи	12	1 625 557	576 523
Інші нефінансові активи	12	281 383	349 351
Основні засоби	10	1 698 168	1 647 151
Інвестиційна нерухомість	10	62 099	71 330
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	255 846	264 333
Активи з права користування	11	344 117	294 432
Відстрочені податкові активи	25	13 200	2 218
Всього активів		104 648 824	75 263 954
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	13	5 693 029	4 200 554
Кошти банків	14	1 445 197	1 356 654
Кошти клієнтів	15	80 917 134	57 515 262
Похідні фінансові зобов'язання	18	8 204	26 291
Орендні зобов'язання	16	379 968	328 639
Поточні податкові зобов'язання		257 844	132 528
Інші фінансові зобов'язання	17	2 463 602	1 341 892
Інші нефінансові зобов'язання	17	922 553	678 123
Всього зобов'язань		92 087 531	65 579 943
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		437 533	448 068
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		124 623	130 887
Резервний капітал		2 909 909	1 605 862
Нерозподілений прибуток		4 206 973	2 616 939
Всього власного капіталу		12 561 293	9 684 011
Всього зобов'язань та власного капіталу		104 648 824	75 263 954

Підписано від імені Правління 7 жовтня 2022 року.

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2022 року**

(у тисячах гривень)

	Прим.	2022 рік	2021 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	46 455 869	21 326 213
Кредити та аванси банкам	7	3 490 916	2 802 502
Інвестиції в цінні папери	8	12 586 771	23 142 132
Кредити та аванси клієнтам	9	43 770 237	53 086 793
Поточні податкові активи		32 962	-
Похідні фінансові активи	18	-	10 814
Інші фінансові активи	12	2 419 697	1 625 557
Інші нефінансові активи	12	330 806	281 383
Основні засоби	10	1 710 376	1 698 168
Інвестиційна нерухомість	10	59 168	62 099
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	654 811	255 846
Активи з права користування	11	259 282	344 117
Відстрочені податкові активи	24	203 325	13 200
Всього активів		111 974 220	104 648 824
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	13	4 188 304	5 693 029
Кошти банків	14	2 324 222	1 445 197
Кошти клієнтів	15	90 299 888	80 871 781
Похідні фінансові зобов'язання	18	93 807	8 204
Орендні зобов'язання	16	274 383	379 968
Поточні податкові зобов'язання		-	257 844
Інші фінансові зобов'язання	17	2 546 201	2 508 955
Інші нефінансові зобов'язання	17	551 034	922 553
Всього зобов'язань		100 277 839	92 087 531
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		430 759	437 533
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(350 345)	124 623
Резервний капітал		2 909 909	2 909 909
Нерозподілений прибуток		3 823 803	4 206 973
Всього власного капіталу		11 696 381	12 561 293
Всього зобов'язань та власного капіталу		111 974 220	104 648 824

Підписано від імені Правління 27 квітня 2023 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток В

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2023 року
(у тисячах гривень)

	Прим.	2023 рік	2022 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	33 747 952	46 455 869
Кредити та аванси банкам	7	4 213 505	3 490 916
Інвестиції в цінні папери	8	58 155 525	12 586 771
Кредити та аванси клієнтам	9	52 058 047	43 770 237
Похідні фінансові активи	18	8 510	-
Поточні податкові активи		-	32 962
Інші фінансові активи	12	2 611 752	2 419 697
Інші нефінансові активи	12	273 802	330 806
Основні засоби	10	1 652 243	1 710 376
Інвестиційна нерухомість	10	59 168	59 168
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	320 312	654 811
Активи з права користування	11	234 030	259 282
Відстрочені податкові активи	24	-	203 325
Всього активів		153 334 846	111 974 220
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	13	-	4 188 304
Кошти банків	14	2 716 727	2 324 222
Кошти клієнтів	15	126 542 822	90 299 888
Похідні фінансові зобов'язання	18	1 250	93 807
Орендні зобов'язання	16	266 294	274 383
Поточні податкові зобов'язання	24	3 200 277	-
Інші фінансові зобов'язання	17	2 188 420	2 546 201
Інші нефінансові зобов'язання	17	909 011	551 034
Відстрочені податкові зобов'язання	24	120 273	-
Всього зобов'язань		135 945 074	100 277 839
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		403 283	430 759
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		1 407 291	(350 345)
Резервний капітал		2 909 909	2 909 909
Нерозподілений прибуток		7 787 034	3 823 803
Всього власного капіталу		17 389 772	11 696 381
Всього зобов'язань та власного капіталу		153 334 846	111 974 220

Підписано від імені Правління 25 березня 2024 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток Д

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2024 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2024 рік	2023 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	59 202 081	33 747 952
Кредити та аванси банкам	7	5 435 023	4 213 505
Інвестиції в цінні папери	8	49 901 420	58 155 525
Кредити та аванси клієнтам	9	66 920 439	52 058 047
Похідні фінансові активи	17	–	8 510
Інші фінансові активи	12	1 979 208	2 611 752
Інші нефінансові активи	12	286 232	273 802
Активи з права користування	11	251 717	234 030
Основні засоби	10	2 142 633	1 652 243
Інвестиційна нерухомість	10	68 231	59 168
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	395 582	320 312
Всього активів		186 582 566	153 334 846
Зобов'язання			
Кошти банків	13	3 873 397	2 716 727
Кошти клієнтів	14	154 148 828	126 542 822
Похідні фінансові зобов'язання	17	2 664	1 250
Поточні податкові зобов'язання	23	2 504 344	3 200 277
Орендні зобов'язання	11	284 087	266 294
Інші фінансові зобов'язання	16	2 075 234	2 188 420
Інші нефінансові зобов'язання	16	1 219 255	909 011
Відстрочені податкові зобов'язання	23	282 184	120 273
Всього зобов'язань		164 389 993	135 945 074
Власний капітал			
Акціонерний капітал	18	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		606 516	403 283
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		2 057 642	1 407 291
Резервний капітал		3 107 683	2 909 909
Нерозподілений прибуток		11 538 477	7 787 034
Всього власного капіталу		22 192 573	17 389 772
Всього зобов'язань та власного капіталу		186 582 566	153 334 846

Підписано від імені Правління 22 квітня 2025 року

С.П. Черненко (Голова Правління)

Черненко
Сергій
Валерійович
ЄДРПОУ/ІПН
14282829

О.О. Полещук (Головний бухгалтер)

Полещук
Олена
Олегівна
ЄДРПОУ/ІПН

Додаток Ж

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про прибуток або збиток за 2021 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2021 рік	2020 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	21	11 843 088	9 045 859
Процентні доходи	21	191 009	189 905
Процентні витрати	21	(2 603 208)	(2 389 067)
Чистий процентний дохід		9 230 891	6 846 697
Комісійні доходи	22	3 168 429	2 418 276
Комісійні витрати	22	(1 119 867)	(742 224)
Чистий комісійний дохід		2 048 562	1 676 052
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 28	(783 463)	(1 113 492)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		160 498	170 006
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		191 191	78 018
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		13 858	23 788
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухоності	10	1 673	(1 167)
Прибуток (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		(59 557)	4 974
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		(1 225)	4 209
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1 062	21 618
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(950)	1 713
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 28	(2 021)	203
Інші прибутки (збитки)	23	74 042	107 628
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		10 892 561	7 820 225
Операційні витрати	24	(6 781 289)	(4 654 941)
Прибуток (збиток) до оподаткування		5 111 272	3 165 284
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	25	(923 660)	(557 191)
Прибуток (збиток) за звітний період		4 187 592	2 608 093
Прибуток на акцію (виражений в гривнях на акцію)	31	292,35	182,08

Підписано від імені Правління 7 жовтня 2022 року.

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школяренко (Фінансовий директор)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Примітки на стор. 6-95 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Додаток Л

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про прибуток або збиток за 2022 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	14 512 778	11 643 088
Процентні доходи	20	382 603	191 009
Процентні витрати	20	(4 340 903)	(2 603 205)
Чистий процентний дохід		10 154 478	9 230 891
Комісійні доходи	21	3 205 014	3 166 429
Комісійні витрати	21	(1 183 751)	(1 119 857)
Чистий комісійний дохід		2 021 263	2 046 562
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6, 7, 8, 9, 12, 28	(10 338 601)	(763 463)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		1 264 678	160 498
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		166 962	191 191
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(50 656)	13 858
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	(249)	1 673
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		177 491	(59 557)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		(2)	(1 225)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів	6	1 243 421	-
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1 064	1 062
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		2 109	(950)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 28	(80 446)	(2 021)
Інші прибутки (збитки)	22	231 755	74 042
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		4 792 964	10 892 561
Операційні витрати	23	(5 278 302)	(5 781 289)
Прибуток (збиток) до оподаткування		(485 338)	5 111 272
Доходи від повернення податку (витрати на оплату податку)	24	87 615	(923 680)
Прибуток (збиток) за звітний період		(397 723)	4 187 592
Прибуток (збиток) на акцію (гривень на акцію)	30	(27,77)	292,35

Підписано від імені Правління 27 квітня 2023 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школяренко (Фінансовий директор)

О. О. Попещук (Головний бухгалтер)

Примітки на стор. 6-78 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Додаток М

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**Звіт про прибуток або збиток за 2023 рік**

(у тисячах гривень)

	Прим.	2023 рік	2022 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	19 916 370	14 512 778
Процентні доходи	20	348 180	382 603
Процентні витрати	20	(7 899 085)	(4 740 903)
Чистий процентний дохід		12 365 484	10 154 478
Комісійні доходи	21	3 935 528	3 205 014
Комісійні витрати	21	(1 791 291)	(1 183 751)
Чистий комісійний дохід		2 144 237	2 021 263
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 27	(439 299)	(10 338 901)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		857 655	1 264 678
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		42 712	166 962
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(11 549)	(50 656)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єкта інвестиційної нерухомості	10	-	(249)
Прибуток (збиток) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		167 624	177 491
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		-	(2)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів		-	1 243 421
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		-	1 064
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(683)	2 109
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 27	38 392	(80 449)
Інші прибутки (збитки)	22	116 768	231 755
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		15 281 241	4 792 964
Операційні витрати	23	(7 043 808)	(5 278 302)
Прибуток (збиток) до оподаткування		8 237 433	(485 338)
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	24	(4 261 958)	87 615
Прибуток (збиток) за звітний період		3 955 475	(397 723)
Прибуток (збиток) на акцію (гривень на акцію)	30	276,15	(27,77)

Підписано від імені Правління 25 березня 2024 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

О. О. Поляцук (Головний бухгалтер)

Примітка на стор. 6-77 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Додаток Н

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про прибуток або збиток за 2024 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2024 рік	2023 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	19	22 738 690	19 916 370
Процентні доходи	19	474 222	348 180
Процентні витрати	19	(8 562 794)	(7 899 066)
Чистий процентний дохід		14 650 118	12 365 484
Комісійні доходи	20	4 467 644	3 935 526
Комісійні витрати	20	(2 306 522)	(1 791 291)
Чистий комісійний дохід		2 161 122	2 144 237
Прибуток від зменшення корисності та сторонування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 26	(429 060)	(439 299)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		869 008	857 655
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		83 463	42 712
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		1 540	(11 549)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з об'єктами інвестиційної нерухомості	10	9 206	-
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		(36 636)	167 624
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(708)	(583)
Прибуток від зменшення корисності та сторонування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 27	6 627	38 392
Інші прибутки (збитки)	21	27 342	116 768
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		17 343 122	15 281 241
Операційні витрати	22	(9 209 928)	(7 043 808)
Прибуток (збиток) до оподаткування		8 133 194	8 237 433
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	23	(4 190 827)	(4 281 958)
Прибуток (збиток) за звітний період		3 942 367	3 955 475
Прибуток (збиток) на акцію, базисний та розбавлений (гривень на акцію)	29	275,23	276,15

Підписано від імені Правління 22 квітня 2025 року

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДСИГ
 Черненко
 С.П. Черненко (Голова Правління)
 Павлович
 ЄДРПОУ/ІПН
 14282829

О.О. Гершук (Головний бухгалтер)

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДСИГ
 Полещук
 Олена
 Олегівна
 ЄДРПОУ/ІПН
 14282829

Документ підписано у сервісі Вчасно (початок)

Примітки на стор. 26-34 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності - 2024.pdf

Додаток П

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2021-2022 рр.

20. Процентні доходи та витрати

	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи, розраховані з використанням ефективної процентної ставки		
Кредити клієнтам	10 723 398	9 745 390
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, та депозитні сертифікати, класифіковані як грошові кошти та їх еквіваленти	3 620 090	1 846 840
Кошти в інших банках	169 290	50 858
	14 512 778	11 643 088
Інші процентні доходи		
Фінансовий лізинг корпоративним клієнтам	382 595	181 278
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	9 731
Всього процентних доходів	14 895 381	11 834 097
Процентні витрати		
Строкові депозити та ощадні рахунки	(2 004 903)	(1 389 511)
Поточні рахунки	(1 621 009)	(773 965)
Заборгованість перед Національним банком України	(1 053 423)	(354 226)
Орендні зобов'язання	(41 362)	(40 372)
Заборгованість перед іншими банками	(20 206)	(45 130)
Випущені депозитні сертифікати	-	(2)
Всього процентних витрат	(4 740 903)	(2 603 206)
Чистий процентний дохід	10 154 478	9 230 891

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2023-2024 рр.

19. Процентні доходи та витрати

	2024 рік	2023 рік
Процентні доходи, розраховані з використанням ефективної процентної ставки		
Кредити клієнтам	12 404 992	10 662 313
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, та депозитні сертифікати, класифіковані як грошові кошти та їх еквіваленти	9 713 678	8 610 592
Кошти в інших банках	620 020	643 465
	22 738 690	19 916 370
Інші процентні доходи		
Фінансовий лізинг корпоративним клієнтам	474 222	348 180
Всього процентних доходів	23 212 912	20 264 550
Процентні витрати		
Строкові депозити та ощадні рахунки	(4 666 198)	(5 090 797)
Поточні рахунки	(3 810 841)	(2 632 627)
Заборгованість перед іншими банками	(43 177)	(13 764)
Орендні зобов'язання	(42 578)	(39 664)
Заборгованість перед Національним банком України	-	(122 214)
Всього процентних витрат	(8 562 794)	(7 899 066)
Чистий процентний дохід	14 650 118	12 365 484

Додаток Р

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2022 рік

(у тисячах гривень)

21. Комісійні доходи та витрати

	2022 рік	2021 рік
Платіжні картки	1 434 767	1 433 175
Розрахункове обслуговування клієнтів	521 542	527 348
Обслуговування кредитів, в тому числі за договорами співпраці	336 420	401 347
Касові операції	325 933	320 020
Документарні операції	277 313	162 347
Конверсійні операції	272 863	289 162
Фідучіарна діяльність	6 168	6 588
Інше	30 008	26 442
Комісійні доходи	3 205 014	3 166 429
Платіжні картки	(806 596)	(826 749)
Договори посередництва	(242 562)	(157 130)
Розрахункове обслуговування	(56 781)	(67 153)
Документарні операції	(43 392)	(28 921)
Купівля та інкасація готівкових коштів	(33 697)	(32 907)
Фідучіарна діяльність	(580)	(1 735)
Обслуговування кредитів	-	(5 002)
Інше	(143)	(270)
Комісійні витрати	(1 183 751)	(1 119 867)
Чистий комісійний дохід	2 021 263	2 046 562

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2023-2024 рр.

20. Комісійні доходи та витрати

	2024 рік	2023 рік
Платіжні картки	2 009 059	1 655 640
Розрахункове обслуговування клієнтів	964 904	854 486
Касові операції	624 913	580 715
Конверсійні операції	418 793	364 214
Документарні операції	232 496	249 520
Обслуговування кредитів, в тому числі за договорами співпраці	178 055	205 501
Фідучіарна діяльність	9 141	8 498
Інше	30 283	16 954
Комісійні доходи	4 467 644	3 935 528
Платіжні картки	(1 703 714)	(1 271 660)
Договори посередництва	(321 078)	(335 197)
Купівля та інкасація готівкових коштів	(168 889)	(90 158)
Розрахункове обслуговування	(89 337)	(78 173)
Документарні операції	(20 332)	(13 666)
Фідучіарна діяльність	(3 043)	(2 265)
Інше	(129)	(172)
Комісійні витрати	(2 306 522)	(1 791 291)
Чистий комісійний дохід	2 161 122	2 144 237

Додаток Т

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2021-2022 рр.

15. Кошти клієнтів

	2022 рік	2021 рік
Юридичні особи		
- Поточні рахунки	42 466 450	34 232 306
- Строкові депозити та ощадні рахунки	9 702 967	11 357 104
Фізичні особи		
- Поточні рахунки	17 511 955	12 880 831
- Строкові депозити та ощадні рахунки	20 618 516	22 401 540
Всього коштів клієнтів	90 299 888	80 871 781

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2023-2024 рр.

14. Кошти клієнтів

	2024 рік	2023 рік
Юридичні особи		
- Поточні рахунки	78 539 216	53 960 152
- Строкові депозити та ощадні рахунки	20 461 955	24 912 364
Фізичні особи		
- Поточні рахунки	26 484 652	21 940 934
- Строкові депозити та ощадні рахунки	28 663 005	25 729 372
Всього коштів клієнтів	154 148 828	126 542 822

Додаток У

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2021-2022 рр.

23. Операційні витрати

	2022 рік	2021 рік
Заробітна плата, виплати працівникам та обов'язкові внески до державних фондів	2 841 894	3 455 708
Знос та амортизація (Примітка 10)	841 177	506 366
Витрати на утримання будівель та обладнання	251 338	241 206
Внески до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	233 779	205 743
Аудиторські та консультаційні послуги	177 870	309 518
Амортизація активів у формі права користування	147 599	155 967
Послуги зв'язку	113 013	166 424
Втрачені готівкові кошти	88 909	–
Благодійна діяльність	88 653	9 400
Реклама, представницькі витрати	83 260	255 157
Оренда приміщень	74 220	98 065
Витрати, пов'язані з проведенням робіт по погашенню кредитів	45 993	85 294
Послуги охорони	34 970	41 612
Державні мита та податки, крім податку на прибуток	21 142	22 610
Навчання персоналу	3 602	19 457
Уцінка майна банку	556	2 703
Інше	230 327	206 059
Всього операційних витрат	5 278 302	5 781 289

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Примітки до фінансової звітності за 2023-2024 рр.

22. Операційні витрати

	2024 рік	2023 рік
Заробітна плата, виплати працівникам та обов'язкові внески до державних фондів	4 357 497	3 484 624
Знос та амортизація (Примітка 10)	1 912 329	1 628 021
Витрати на утримання будівель, обладнання та програмного забезпечення	787 072	351 000
Реклама, представницькі витрати	547 505	230 594
Внески до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	340 478	280 613
Благодійна діяльність	216 132	114 809
Послуги зв'язку	201 379	132 015
Амортизація активів у формі права користування	131 632	136 586
Аудиторські та консультаційні послуги	186 548	111 733
Оренда приміщень	100 542	84 702
Послуги охорони	52 217	42 125
Державні мита та податки, крім податку на прибуток	49 410	15 954
Витрати, пов'язані з проведенням робіт по погашенню кредитів	44 987	71 401
Навчання персоналу	19 297	9 044
Уцінка майна банку	2 365	1 364
Інше	260 538	349 223
Всього операційних витрат	9 209 928	7 043 808